

**Dissertatio inauguralis medica de febre hectica abscessuum internorum
comite ... / [Christoph von der Flott].**

Contributors

Flott, Christoph von der.
Stahl, Georg Ernst, 1660-1734.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeb : Literis Christ. Henckelii, [1710]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dwysdvzr>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

37

FEBRE HECTICA ABSCESSUM INTER- NORUM COMITE,

Quam

DEO CLEMENTER BENEDICENTE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-

DENBURGICO, AC DUCATUS MAGDEBUR-

GICI GUBERNATORE, RELIQUA.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

DN. GEORGIO ERNESTO STAHL,

MED. D. EJUSD. ET RER. NATUR. PROFESS. PUBL. ORDIN.

ACAD. NAT. CUR. COLLEG. LONG. DIGN. p. t. FACULT. MEDIC.

DECANO SPECTATISSIMO,

DN. PATRONO, PRÆCEPTORE, AC PROMOTORE SUO

omni observantiæ cultu prosequendo.

PRO GRADU DOCTORALI

Summisque in UTRAQUE Medicina, honoribus, insignibus, & Pri-
vilegiis majorum more capeffendis.

D. April. Anno MDCCX.

IN AUDITORIO MAJORI

publice ventilabit

CHRISTOPHORUS von der Glott

Viln. Lithuan.

HALÆ MAGDEB. Literis CHRIST. HENCKELII, Acad. Typogr.

Q. D. B. V.

PROOEMIUM.

Inter plures vulgi errores circa Medicinā, quos eruditae censuris notavit jamdudum Primerosius, non postremo loco memorari merentur, illi duo, primò, quando σοχασμὸς, seu è certis signis colligenda conjectura Medica, invidiosè Medicis, vitio quasi vertitur; secundò, quando iisdem tanquam in opprobrium allegatur, quod sæpè etiam satis certo percognitis causis, tamen restituere in integrum, & sanare morbum, non valeant. Primum enim quod attinet, iniqua certè hic est mortalium turba, quod non ita ægre ferat, circà res passim in propatulo positas, imò vel in luce publicâ gestas, ubi etiam loqui possent & enarrare, qui de suis necessitudinibus quæruntur, (in forensi praxi,) tamen subinde vix inveniri possit veritas; imò, nisi tres ad minimum testes satis consentientia declarare valeant: aut plurium schematum atque graduum tormentis subactus, tandem confiteatur, & tamen ita quoque non perpetuo confiteatur, reus: Et ibi nemo sanæ mentis, vitio vertat iudici, si ille corpus delicti, ve-

ram speciem facti, testium, etiam juratorum, consona effata, ita, pro fundamento requirat & supponat, ut horum aliquo deficiente, ne quidem ipsi liceat, torturâ adversus reum experiri : aut si hæc etiam non ita rarè ipsum adhuc destituat, ille adeo justitiam exsequi, atque jure agere, non possit. Iniqua, inquam, est gens mortalium, quod plus à Medicinâ exigat ; nempè, non perplexis solum sæpè, sed etiam nullis, firmis indiciis, tamen rem ipsam tanquam divinando assequi, & quæ non solum in occulto, sed etiam occultè, geruntur, plus quam Delphica vaticinatione, prodere & effari. Imo, cum etiam forenses actores, nisi ipsi satis se disertos sentiant, Advocatorum solertiâ interveniente, prolixius, quæ in rem suam sunt, proferre & commemorare possint, atque testes conquirere & rogare : Ægri, ex adverso, longè plurimi, jam ætatis, jam ingenii, jam facundiæ, jam præconceptarum opinionum, jam impatientiæ, aliquando etiam certæ fallaciæ, interuentu, non possint aut non velint, ipsi enarrare, nec etiam exquirentibus, profiteri, talia indicia atque signa, è quibus satis certo concludere liceat, de vera indole affectuum, qui ægros obsideant atque angant. Neque vero dispar etiam ratio est, circà potestatem Artis, in percurandis, sanandis, in integrum restituendis, variis corporis læsionibus. Ubi, cum nemo a iudice expectet, ut ille, quæ furto ablata & dilapidata sunt, refundat ; per vim mutilas corporis partes, restituat : Actorem in possessionem ablatorum spoliolorum, non amplius comparentium, nec ab adversario paupere compensandorum, in solidum restituat ; Quam absconum fuerit, à Medicò exigere, ut ille his gemina, in corpore humano, & arte quidem, præstet, quæ, cum à sola ægri Natura seu insita energia, expectari deberent, sæpè numero

merò nec ab hac ipsa ampliùs, per hujus Naturæ leges, expectari possunt. Sicut autem prolixum esset, in veras, imprimis autem varias, hujus confusionis & iniquitatis causas inquirere; ita brevibus certè multum dicere licuerit, nudis ipsius Principis Medicorum verbis, & animadversione peritissima, dum in Lege ait: *Omniùm quidem Artium illustrissima est Medicina: verum propter inscitiam eorùm, qui illa utuntur, & eorùm qui de his talibus judicant, omnium penè artium postrema passim habetur.* Et sane optandum magis, quam sperandum est, ut post tot secula, hæc labes aliquando minueretur; sed faciunt novissimorum horum temporum mores, ut etiam votorum poenitere debeat: ne, cum Sabinis, videamur, *somniare, quæ velimus,* in animum induxisse. Sufficere autem poterit, aliquam horum confirmationem in exemplis intueri, è quibus unum in medium producere, nobis proposuimus. Nequaquam autem ea intentione, ut quid turba insciorum & imperitorum circa illud deliret & aberret, iniquo temporis, imo chartæ, dispendio, indicemus; sed ut potius, humanâ, indole atque ratione præditis, ostendamus, quomodo equidem morbi, imprimis quantum ad Medicæ Artis potestatem satis est, dignosci possint; interim tamen, non ita rarò, penitissima constitutio, imprimis causalium concursum, deficientibus signis adæquatis, cognitionem plenam & indubiam subterfugiat, & frustretur. Imo ulterius, quod satis sæpe, quantumlibet etiam abundè perspecta constitutio hujusmodi, tamen non solum extra *Artis*, sed ipsius planè *Naturæ*, potestatem, ita posita sit, ut a *neutra* harum, (nec ipsa, inquam Natura, nedum arte,) firmum atque solidum auxilium expectare amplius liceat. Agemus autem hoc tanquam in paradiigmate, in

HECTICÆ FEBRIS, CERTI COMITIS
INTERNORUM ABSCESSUM ULCERO-
SORUM, perlustratione; quam THEMATIS INAUGURALIS LOCO, publicè pertractandam nobis sump-
simus.

Faxit DEUS T. O. M. ut huic nostro proposito sa-
tisfaciamus, & eo ipso Principis tenebrarum injurias ad-
versus veritatis Deo caræ lucem, dissipemus, hanc autem
sibi, imo generi humano, etiam hac in parte asseramus.

Th. I.

Quemadmodum præposteræ *laudes*, nemini pla-
cent; ipsis autem etiam defectibus, imò *vitiis*,
oblata, vel pro *injuriâ* ipsâ à prudentioribus
habentur, & exprobratione, sub imprudente com-
memoratione, publicè detectorum vitiorum:
ita cavendum certè hinc est, ne hanc notam, improvidis
laudationibus incurramus & promereamur. *Veteres*, qui
contemnunt, pluribus certè modis & nominibus, & malè sibi
consult, & in illos malè agunt. Præterquam enim, quod
de mortuis, majoribus ætate & ævo, & in difficiliore labore,
via in præmonstrantibus & bonum exemplum offerentibus,
honestissimè loqui, omnem moderatum hominem deceat, at-
que juvet; habent sanè etiam *Veteres* ea passim merita, quæ
silentio prætermisisse, ignorantiam; iniquius autem de ipsis
sensisse, etiam protervam injuriam, certò certius redoleat,
imò sistat. Interim ex adverso, omnia *Veteribus* tribuere, &
post longa etiam secula solertiùs enucleatas, partim rerum *hi-*
storias, partim *rationum* declarationes, illis etiam in solidum
vendicare, non otiosum magis, quam prorsus odiosum, haben-
dum est. Illud de Medicis, inde ab ipso Principe *Hippocra-*
se, pro certo habemus, transmisisse illos ad posteritatem, lucu-
lenta testimonia, peritiæ æquè multiplicis, atque solertiæ dili-
gen-

gentissimæ, in commemoratione *historiæ* variorum morborum, secundum plerasquæ ad illos pertinentes circumstantias; Ita, ut bono jure de illis dici posse ulterius arbitremur, quod quidem ea, quæ de hoc negotio protulerunt, omnia propemodum firma sint atquæ vera: Interim absurdum certè fuerit, etiam ita hoc assertum convertere velle, ut iisdem tribueretur, quod etiam *omnia* quæ vera sunt, penitus exhausserint, & suis enarrationibus absolverint.

Th. II.

Planè vero alio modo res se habet cum *rationibus*, quas iidem, pro explicatione veluti *causali* hujusmodi rerum, hinc inde in medium produxerunt. Ubi, cum multum ipsis hic obstiterit, etiam nuda antiquæ Philosophiæ Physicæ insufficientia; tantò æquius certè, ab omnibus prudentibus, audietur illorum excusatio, quando solum *generaliora* passim, imo vel *alieniora* interdum, proferunt, quàm quæ substratæ materiæ satisfacere possint.

III.

Quod ipsum sicuti certò valet, de universis propemodum penitioribus, *causarum, essendi & agendi*, modis, quos hinc inde allegant: ita vix usquam clarius elucescit, quam in qualibuscunque ipsorum conceptibus, quos de *causali* ratione FEBRIUM quarumlibet, tam sibi ipsis formaverunt, quam aliis tanquam præfigurare atque inculcare, in animo habuerunt. Ubi quidem neminem puto fore, quin fatis agnoscat, quod defectus plenioris notitiæ *de motu sanguinis progressivo*, ejusque *Mechanico-Physicis* usibus, ad veram *vitalis conservationis*, & noxiarum rerum *excussionis*, scopum, necessario illis omnem aditum præcluserit, ad solidam, unicam, circa has res veritatem, animadvertendam. Utpote quæ his fundamentis unicè innititur, adeò, ut verus de harum rerum vero habitu conceptus, ubicunque, etiam inter *modernos* adhuc, deficit, tum plures alios usus ab hac observatione expectandos, nobis intercipiat: Tum *Februm* quamcunque
foli-

solidiorem Pathologicam notitiam, insuperabili impedimento prægrauet.

IV.

Minimè verò illud nunc agemus, ut defectus opinionum illarum latiùs notemus; quos potius, uti modo monuimus, quoad rei veritas & boni mores sinunt, excusare malumus: Cum tamen *Febrem* ejusmodi præ manibus habeamus, cujus *nominis* rationem, laudati Veteres, in aliâ, quam cui nos assentiri valeamus, *ratione* atque consideratione collocarunt: Integrum nobis omninò erit pauca quæ rem nostram necessariò respiciunt, ex illis attingere. Proptereà imprimis, ut quid illis etiam adhuc subsit quod usui alicui applicari queat, hinc agnoscamus: sepositis iis, quæ minùs ad propositum quadrare intelligimus.

V.

Imposuerunt nempe jam antiquiores *HECTICÆ* nomen, tali *Febri*, quæ ita velut in *consuetudinem* deducta sit & abierit, apud patientem, ut ille quasi non satis amplius illam animadvertat, aut ad minimum non satis exquisitè amplius persentiscat. Illi verò, quibus largius suppetit otium, disquirere poterunt, utrum, & quatenùs, ab illis, *Hecticæ* vox, siue ad *habitum moralem* seu *adsuetudinem*, usitatæ acceptionis sensu, referatur: an vero magis ad *habitum* physicum quem vulgo *habitum externum corporis*, seu potius *ambitum* ejus, appellant. Pro qua quidem *posteriore* acceptione, stant imprimis *causales* Theoriæ, quas de ingenio imò & effectibus, *Hecticæ Febris* proferunt: quibus nempe illud quam maxime inferre laborant, quod in hac *Febre*, *calor*, ipsam *substantiam* partium solidarum, per totum ambitum corporis occupaverit, eoque ipso patienti, propter exactam *æqualitatem*, insensibilis evaserit: Cum in aliis *Febribus*, jam *intrà venas majores*, jam *minores*, jam *extrà venas*, putrescens, partibus solidis non æquè simul affectis, tantò molestiorem sensationem è viciniâ insultantis æstus, objiciat.

VI.

VI.

Quemadmodum autem reuerà nemo prudens, siue expectaverit à *Veteribus*, *speculatiuam* aliquam comparationem aut collectionem, *rationalis rationis Februm*; siue quæ in hunc sensum protulerunt, iterum dicimus *Theoricè*, tueri suscepit, aliter, quam *excusando*, super fundamento ignoratæ *circulationis sanguinis*: Ita, ex aduerso, quod ad *historias* attinet, meritissima illis manet laus solertiæ, circa observationes practicas, imprimis circa *Februm hecticarum* quarundam *ortum*; deinde, earundem *comitatum* & veluti societatem communissimam: & denique, facilem earundem *implicationem*, cum ita dictis *putridis*.

VII.

Primum quod attinet, neque temporis ratio patitur, nec etiam operæ pretium ducimus, prolixè citare, quæ in *Avicenna*, & diligente ejus *Commentatore*, *Arculano*, *Savanorola*, *Foresto*, & diligentissimè hujus vestigiis insistente, *Sennerto*, imo etiam adhuc propiore non minus sedulo *Februm* historiographo, *Petro Michaele de Heredia*, de his objectis commemorantur; quæque facile erit, quibus otium suppetit, in iisdem, aut aliis illorum clientibus, inspectare: Res autem ipsa in his maxime consistit. *Primò* annotant, sumere aliquando *Febrem hecticam* initia sua, à *Diariis* seu *Ephemeris* Febribus. *Secundò*, nemo unus est, quin consentiat, imo profiteatur, diutinis, atque ita advescentibus, seu potius innidulantibus & inhærentibus, notoriis *ulcerationibus viscerum*, tanquam ordinariè *comitem* incedere *Febrem hecticam*. Id, quod de *phthisi pulmonali* æquè, atque paulo rariore, *renali*, eatenus omnes agnoscunt, quatenus à *Theoria* illa, quod hectica Febris in totius corporis habitu sedem fixerit, non nimium præoccupati existunt. *Tertium* autem est, quod subinde *hecticam* cum *putridâ* complicari autumant: quod simul atque ita, uti re verâ debet, ex ipsa *historia*, ita solum intelligitur; *Ubicunque satis sensibiles, continuæ durationis Febres, per initia, aut in decursu, nullum exquisitum typum strictè dictum*

continuum, aut (iterum dicimus,) *exquisitius, periodicum observantes, tamen insolitam, (tali schemati) incalescentiam exferant, ibi hectica cum purida colludere, intelligi debeat: id est, lenta ἀνωγος, cum aestu, qualis typicis, & quidem acutis propius respondeat.*

VIII.

Ubi quidem, pro nostra tractatione tanquam obiter, minime tamen obiter, animadvertendam commendamus, *differentiam* illam, & quam maxime, quibus est otium, conquirendam, apud scriptores sive antiquiores sive juniores, *distinctionem*, inter Febres *simplicius* LENTAS, & pluribus respectibus (nisi obturbentur) mitissimas: & inter veras HECTICAS, non modo pluribus, sed etiam admodum conspicuis respectibus, in *contumacem* atque *refractarium* habitum deductas. Quæ *posteriores* utique, stricto hoc nomine propriè intelligi debeant; cum alteræ illæ, ab hac pertinaciâ tantundem, quàm ab ejus profundâ atque solidâ *causa*, longissimè certè absint. Quam tamen differentiam, ut pro hodiernis moribus quam maxime *practicam*, (nempè è Febrium intermittentium mala tractatione passim pullulantem) ex usu profectò fuerit, satis perspectam, adeoque veluti in numerato habere: Quandoquidem hujus differentię cognitio, ad sinceriorem tractationem *practicam*, velut inseparabili nexu referri postulat.

IX.

Ne vero hîc etiam implicatio illa, è veterum hæsitatio-
ne illa qualicumque, circà veram conspicuam indolem febris
hecticae, crucem, quod aiunt, nobis figat, placet descriptionem
ejus exhibere, cui firmitus insistere liceat. Est itaque HE-
CTICA, talis febris, ubi patiens multis, imo tanto magis,
plurimis, diebus, per occasiones nequaquam satis idoneas,
sed potius leves, ita insigniter perturbatur, ut tum calore ma-
jore quam f. n. ad sensum molestetur; tum langvore, fasti-
dio animi, inappetentia, oris siccescentia, siti, aut ad mini-
mum majore potus, quam cibi appetitu, subinde tamen et-
iam consueti cerevisiarii potus tædio, frigidorum magis,
quam calidorum amore, colore tanquam magis ordinarie,
pal-„

„pallido, aut alias malo & inusitato, perpetuo quasi langvore,
 „aut certe virium inusitata prompta atque facili consumptio-
 „ne, succedente diuturniore debilitate, imo omnium huc-
 „usque dictorum a motu paulo fortiore exacerbationibus,
 „afficitur, imo affectus est, seu laborat: Sub his circumstan-
 „tiis etiam nullam bonam atque floridam corporis nutritio-
 „nem præ sese fert: sed, & langvide si illa adhuc est ætatis
 „periodus, accrescit; & magis ferè in longum, quam in am-
 „plum (floridum, subturgidum, spongiosum, & molliculum)
 „habitum assurgit; aut, si etiam adhuc tale quiddam fieri ap-
 „pareat, tamen ille quidem habitus laxior potius, atque mol-
 „lior appareat, subtumidus. (Germani tanquàm temerè hali-
 „tibus inflatum, dunstig/ appellunt, imo ampliore explica-
 „tione circumscribunt; Es sene keine gesunde Vollleibigkeit
 „mit einem solchen; sondern ein bloßes dunstiges Wesen/wel-
 „ches schnelle wieder hinfallen und verwelken werde.) Ubi
 „imprimis minime improvidi sunt, dum *malum colorem*, cum
 „*langvore*, & facili & multiplici, in talibus patientibus, circa vi-
 „tales & animales actiones, vnà in considerationem adducunt.
 „Omnibus modis autem quando *sensibilia* sunt hæc omnia,
 „& imprimis, adhuc statim dicendæ conditiones, eò non præ-
 „sentior solum, sed etiam importunior atque maior est, *hecticæ*
 „febris energia. Nempè, quando præter dicta, *post assumptos*
 „*cibos*, magis ad sensum *langvescunt* atque torpescunt potius,
 „quam ut vividi & alacres videantur: Præterea, mox *post ci-*
 „*borum usum*, & toto corpore, & præcipuè in volis manuum,
 „planè ad sensum magis incalescunt, quàm antè aut extrà tale
 „tempus: Imò si etiam faciei color, *tali tempore*, vividi-
 „or appareat, tanto magis reliquo corpore *langveant*, *incale-*
 „*scant*, ore *siccescant*, imò *sitiant*. Quod quidem etiam pro-
 „pemodum constanter apud *hecticos* valet; quod, quantò ma-
 „gis in facie, *floridæ* constitutioni familiaria signa ostendunt,
 „tantò pejus circa reliqua, & imprimis varios suos *langvores*, &
 „sensibiliorem *calorem* prædominantem, habere observentur.

Ulteriùs autem de *hectica* febre notari debet, quod diversos habeat, & ostendat, *acerbitatis* suæ gradus: non æquè in diversis subjectis, sed in uno eodemque. Ita quidem, ut aliquando vix sensibilem admodum, exhibeat molestiam; quæ non sub latitudine debilioris constitutionis excusari tantisper possit; Unde etiam vulgus Germanorum ait: *Es seye so ein weichlich / fräncklich / hinfällige Person; könne gar nichts vertragen / fränckele immer.* 2c. Et sub hujusmodi constitutione, (rariùs intercurrentibus gravioribus incrementis mox dicendis,) affecti, vivunt aliquando hujusmodi patientes, ad 10. 15. imò ad 20. annorum spatium: Ut ex uno vel altero exemplo, inferiùs allegando, dilucescet. *Ela-*
zior autem *gradus*, exprimit omnia præcedente paragrapho dicta, aut potiora certe, in tali vigore, ut patientes ita affecti, manifestissimè ægri esse intelligantur; adeo quidem, ut licet perpetuò decumbere non cogantur, imò vel longe maximam partem temporis sui extrà lectum consumant; tamen & ipsi hoc eloquantur, & vel è solo aspectu facilè impetrent fidem, quod vim quasi faciant viribus suis: *Sie seyen auf / gehen herum / über alle Macht; wolten sich nicht gerne gar geben.* 2c. Eminent autem in hoc gradu præcipuè, *pallor* totius, imò ipsius *faciei*, exceptis paucioribus indies quadrantibus horarum, aut paucis, erga plurimos alios comparandis, diebus; Et *flaccida* corporis, imò *tabida*, *extenuatio*, magis magisque augescens: *Appetitus* insuper æquè, ac digestionis, imò & *excretionum*, admodum conspicua, de tempore in tempus, detrimenta. Ultimus autem gradus, tantam exasperationem omnium allegatorum symptomatum involvit, ut non solùm in lectum conjiciat ægros, sed etiam manifestiùs *febriles*, nempe motûs sanguinis constanter acerbioris commotiones, cum *siti*, (licet subinde nauseosâ) *oris siccitate*, *agrypnia*, *anorexia*, *debilitate*, & exsuperante corporis *consumptione*, ac universali *langvore*, tam exquisitè afficiat & exerce-

at, ut in eo statu diu durare non possit ægrum, quicumque vident, faciliè consentiant.

XI.

Rationi autem omninò obvium est, quod citatiores gressus promptius admoveant metæ; id est, fortior quique horum *graduum, durationem* etiam universam, arctioribus limitibus circumscribat. Ita tamen, ut equidem *duratio* totius hujusmodi ambitus, veræ *typicæ*, nempè qualitercumque *periodicæ, continuæ* Febris ambitum, notabiliter superet; Interim etiam aliquando, in valdè *longum* tempus, extendi, non magis possit, quam soleat: Nempè imprimis, ex adverso, quæ *levioris* adhuc est gradus, sed certæ hujus indolis, *lenissima Hectica* febris.

XII.

Placet autem omninò aliquid adhuc subjicere, de *diversitate* verâ, & reali simplicioris LENTÆ febris, & HECTICÆ: Et quidem etiam adhuc in eo ordine, quem hucusque servavimus, nempè magis purè adhuc *historicè*, quam præmatu-
rè *ætiologicè*. LENTÆ febris, vel non oritur sua spontè, vel non *manet* admodum diu in tali gradu, quin in *typicam*, manifestò talem, transeat: sicut ortum etiam suum, priore modo, ordinariò sumit è *typicis*. Minime omnium autem in eo comparanda est *hecticæ*, ut jam acerbius inualescere, jam notabiliter intepescere soleret, aut quidquam horum, sive continuando, sive variando, tam diu persequi, ut ordinariè magis *hectica*. Deinde, potest utique *lenta* febris transire in *hecticam*; sed non vicissim, *hectica* in simplicem *lentam*; Minime autem solet etiam hoc ita promptè facere *lenta*, imprimis sibi relicta, & nulla re in deterius acta. Transit autem, & quidem adhuc facilius, in *alias* potius febrium formas; & quidem, quæ mox *lenta* apparuit, in *typicam* aliquam *acutam*; quæ ex *acuta*, *lentum* schema induit, vel iterum in talem *relabitur*, vel capeffit *intermittentem* typum: Quæ verò ex *intermittentibus* coorta est, transit vel iterum in aliquam talem, vel in *hecticam*, *Hectica* vero in aliud schema non transit, sed subit

simpliciter *exacerbationes*, *inflammatoriis acutis* respondentes. Tandem, *lenta* redit vel sponte ad tranquillitatem; vel evanescit cum illo schemate, in quod transit, si hoc feliciter desinat. *Hectica* vera talis, nec cessat facile, imo verius dixerimus vix unquam, ipsa; nec cum *exacerbationibus* illis *acutioribus* remittit, nedum desinit, sed perstat, *gradu* solum acerbitalis mitigato.

XIII.

Libet autem adhuc unam *diversitatem* indicare, *Lentæ* febris, ab *hectica*. *Lenta*, imprimis quæ *continuis compositis*, aut acrioribus *intermittentibus*, ut *duplicatis*, aut valde *æstuosis*, vestigia legit, valdè prona est ad largissimas, & revera nimias, *sudationes*; (Maxime vero talis, quæ per impatientiam ægri, non toleratis *decentibus* sudoribus *periodicis*, ortum duxit; non autem *oppressionibus* per adstringentia successit, qualis in *hecticam* pronior est.) Vera verò *hectica*, nisi prope modum jam consummata, aut sub alienis artificiis errans, nimio alienior est, ab hujusmodi *sudationibus*, & longè certius *arido mordaci calore* conspicua. Præterea, *lentarum* etiam prodigæ *sudationes*, modo absint perversa artificia, nihil usquam effatu digni detrimenti afferunt; Imo decrescunt, & evanescunt tandem, sponte, ad perfectam ægri euphoriam, imo sanitatem: obsequuntur quin etiam lenissimis idoneis remediis, eò usque, ut veluti in artis potestate sit, illas tollere. Omnia vero contraria eveniunt in *sudationibus hecticis*. Quas quidem veras & reales differentias, veræ simplicis *lentæ* febris, à vera *hectica*, illis adhuc circumstantiis obsignamus, quod vera *lenta*, nunquam *diu* tantam vehementiam seruet, ut lecto affixum detineat patientem: sed potius de die in diem *mitiora omnia & meliora* præ se ferat: *Hectica* vero contrario modo in his se habeat. Quas quidem differentias, uti certè è multa, circumspecta, & constantissimâ, clinica observatione ductas, pariter Practicis, bene & circumspecte in sua re versantibus, commendamus.

XIV. Enu-

XIV.

Enumeratas huc usque circumstantias, absolvere *historiam* febris *hecticae*, & illam satis exhaurire, certissimum est. Supereft autem una adhuc conditio, usitatissima iis, qui hac febre laborant, & tamen ad illam, ut *formaliter*, non pertinens. Primò enim, non æque absolutè *omni* *hecticae* competit: Deinde, non est tam ipsius *hecticae*, quàm *causae* alicujus *conjunctae* cum *Hectica*, effectus, quàm quoquomodo ipsius *hecticae*. Est vero *Tussis*, à mediocri ad magnam, tum *frequentiam*, tum *ferociam*, importuna. Quæ, quamvis cum *hectica* multum penitioris nexus habere videri possit, ex eo, quod certis quibusdam sui circumstantiis, *graviores*, diversis autem *mitiores*, reddere *hecticam*, sentiatur: Habet tamen solum illud veri, quod non *proprio*, sed *socio*, *causali* respectu & efficacia, *hecticam* ita afficiat, & sano sensu efficiat: Nullum autem simplicem & directum nexum *reciprocum*, cum illa habeat aut inferat.

XV.

Propior autem locus omninò hic est, tam ad commemorandam hanc velut *historiam* *hecticae*, quam ad subjungendam mox tam *historiam*, quam *ætiologiam*, *pathologicam*, ejusdem. In quem videlicet sensum meritò asseveramus, quod *hectica* certissimè consortium ineat cum ejusmodi affectibus, qui *Tusses*, *frequentes* admodum, *feroces*, & non solum *diuturnas*, sed magis magisque *perennes*, gignunt & produciunt. Tales maxime omnium sunt, pulmonum *ulceratio*, & hepatis exarescens *induratio*. Quarum prior, plùs minùs *humidam*, posterior *siccam*, tussim fovet: Quamvis non ita rarò *concussio* pectoris, ab efferà siccà tussi, primo producta, etiam tandem pectori labem conciliet, & ita *hypochondriacae causae* *pectoralem* etiam societ, cum alterutra pro consumendo ægro sufficere possit.

XVI.

Quemadmodum autem, summo jure meritoque diximus,

mus, quod quidem frequentissime *Hecticæ causis*, *Tusses* tales sociantur; minime tamen planè absolutè omni *hecticæ* necessariam societatem seruent: Nisi quod, per ipsam *febrilem* ordinarii caloris intensiorem, & insuper, alibi etiam hærentium talium *causarum*, (quales in *pectore humidam*, ex *hepate* vero *siccam* tussim, cum *hectica* sui *socia* copulant,) in massam sanguinis diffusa apospasmata, familiariter etiam systemati *spiritualium* organorum aliquid *damni*, vel ad minimum molesti *stimuli*, obijciunt, ut rarissimè constitutio verè *hectica*, inveniat, quin *tussis* notabilem concursum præ se ferat.

XVII.

Ut autem propiùs ad scopum accedamus, asseveramus, quod vera, ad *ulceraso-suppuratoriam* corruptionem siue quam proximè *disposita* & *declinans*, siue jam *deducta*, læsio quorumcunque internorum organorum seu viscerum, donec ad *restitutionem* sui perducantur, (quod nempe vix rarissimis casibus obtingit, nisi vivido progressu recentissimum adhuc malum superetur, & resarciatur, ut in læsionibus à vi externa incussis, aliquando obtinetur,) quantò magis in *longitudinem* temporis res extrahitur, eò magis certa prorsus & *inseparabilis* comes, tali viscerum labi, incedat febris *hectica*. Adeo, ut nihil usquam ob stare possit, quò minus pro *historica* thematici nostri confirmatione, provocando ad quotidianam observationem praxeos Clinicæ, asseveremus, quod *numquam visceri cuicunque eueniat læsio, in sanioso-ulcerosam, quantumcunque languidiorem seu successiuam continuationem, se extendens, quin eidem hectica febris combinetur; & ita quidem, ut magnitudinem & progressum hujusmodi læsionis, etiam proportio illius febris sequatur & imitetur.*

XVIII.

Quamquam autem nihil obstat, quo minus etiam simplici *conuersione* enuntiare possemus, quod, ubicunque etiam vi-geat vera *Febris hectica*, ibi etiam subsit *ulcerosa* affectio in aliquo *viscere*: quia tamen tempus nostrum non permittit, ut prolixius nos diffundamus: poterit tantisper sufficere, illud
omni-

omnino tueri, quod ibi certò sit *hectica* febris, ubicunque *interna ulcerosa* læsio, aut constans ad illam proxima *dispositio*, præsto est. Quod nempè effatum, adeo ex ipso veluti ore perpetuæ experientiæ Clinicæ desumptum, proferimus, ut omnem dubitationem de conuersivâ etiam illa enuntiatione, nequè facilius, neque felicius tollere liceret, si ab eâdem experientia, non dicam tantundem sed vel *millesimam* partem æquatura exempla sisti possent, quod usquam *vera* *hectica* inveniat, ubi nullum præsto sit tale vitium in *viscere*.

XIX.

Neque verò eadem penuria temporis, nobis permittit, etiam illud excutere, quod speculationibus, citrà, imo contra, experientiam, indulgendo, in quæstionem aliquando adducitur; nempè, an non etiam Febris *hectica*, talem *efficaciam* involvere possit, ut læsiones huiusmodi in *visceribus*, illa potius excitet & *producat*, quam easdem *sequatur*? Putamus tamen etiam breviter ejusmodi dubiis satisfieri posse, *tribus* modis: *Primò*, quod problematica talis dubitatio, de eo quod fieri fortasse *possit*, nihil inferat circà rem in *facto*, seu, à *posse ad esse non valeat consequentia*. *Secundò*, quod tot aliæ species Febrium, etiam satis diu subinde patientibus insistentes, & *hecticâ*, undique, tam *ferociores*, quam *potentiores*, tamen effectum similem in viscera nequaquam exserant. *Tertiò*, ex adverso verò, à quocunque etiam alia, imò *externâ* planè, *violentia*, productas ejusmodi læsiones *viscerum*, *hectica* Febris, & certissime, & sincerissimè, *señetur*.

XX.

Cum itaque, frequenti *experientiæ* inconcussæ testimonio, affirmemus, quod *hectica* febris, *internarum* partium *abscissiones ulcerosas* comitetur; proximum erit, aliquid dispicere, de *causali* nexu & respectu, quo has res sibi mutuò coherere, agnosci possit. Loquimur autem datâ opera, de *cohæssionis* abscissionum talium *internarum*, & *hecticæ*, *causali* habitu: non æque de *hecticæ* ipsius, quasi subsistendi seu existendi causis. Quamvis enim sic satis certum sit, quod vix agno-

sci possit *mutuus* habitus diversarum rerum, si singularum earundem *proprius*, planè sit ignotus; Nec etiam, *omnem* considerationem veræ indolis ipsius febris *hectica*, seponere, in animo habeamus: Volumus tamen illud imprimis à nobis expectari, ut magis *comitandi* causam, hoc loco pro scopo habeamus, quam ipsam *propriam* ætiologiam, ceu seorsim & in se spectatam.

XXI.

Fastidimus autem tractationem alteram, tanto magis & sine dubio justius, etiam ex illa ratione, quod tanquam necessitatem nobis incumbere sentiamus, defectus communium opinionum, omnis ævi, circa *indolem febrium in genere & specie*, designare. Ubi neque, *quid sit* *hectica*, nec *ubi* hæreat, aut sedeat, quæ sit ejus constitutio, sive *materialis* sive *formalis*, sive ipsius inquam, sive *causarum* ejus, usquam reperire aut nostram facere ullam sciremus sententiam, quam cum re ipsa conciliare, & seriò tenere atque tueri, integrum nobis ducere possemus. Ita enim, quod febris *hectica*, sit *intemperies calida*, in partium maxime *solidarum* corporis externarum *habitus*, *materiali* quadam ratione, introducta; adeoque sedem suam, seu *subjectum* proprium, habeat, ipsum *habitus* corporis, ut *solidum*: minùs, nisi quidem plane non, affecta *fluidarum* partium temperie: quis consenserit? Qui calorem illum universum, magis à motu seu *transitu fluidarum per solidas*, quam ulla *materiali* constitutione in ipsis *solidis*, dependere, satis certo intellexerit. *Fermentationem* autem, etiam innominatam, seu tantum *sui generis*, in massa sanguinea, à certa ejus *materiali*, *perpetuâ*, labe, atque corruptela, pendentem, ita pro *causa* *hecticæ* fingere, ut illa eum *intestinalum* motum agitet, qui tam *sanguini*, quam toti *corpori*, *hecticum* calorem inferat: & ita *perennem* hujusmodi, tam *diuturnam* p. n. *fermentationem*, quæ nec turbet potentiùs, nec turbetur, &c: Certe est suprà nostram credulitatem. Contrà omnem vero nostram rationem, quod *materialis* fomes, & ipsum veluti *fermentum*, hanc *fermentationem* produciens, in

in sanguine possint esse *ἀπόρροαι* tales, quæ à v. g. *ulceroso-saniosis* læsionibus in sanguinem diffundantur; Cum plenus talium sanguis, in *amplis, multis, acerrimæ* corruptelæ, etiam variarum specierum, (*scabiei, luis venereæ, lepræ, phagedænicarum* exulcerationum,) ulcerosis infectionibus & impressionibus, nihil quidquam tale producat: Ridiculum etiam foret, fingere, *ulcerationem* cujuscunque partis *internæ*, materiam gignere & *producere*, adeo summè differentem ab illa, quæcunque à cujuslibet *exterioris* partis ulceratione, consurgere atque diffundi potest, &c.

XXII.

Quam ob rem, præstiterit certè, relinquendo aliis liberaliter quæ ipsorum sunt, etiam hic potius simpliciter *nostram* sententiam profiteri, quæ in eo consistit, quod Febris hectica, sit auctior motus sanguinis, perpetuæ necessariæ absterfioni ulcerosæ labis, atque corruptionis in aliquo viscere, destitutus: proportionatum augmentum caloris in universo, corpore, proportionatam sitim, exhalationis augmentum, urinæ aliquas mutationes, toni corporis peculiare motus, vigilesque, & de constante duratione præcipui objecti sui, & vix reparabili damno illo, circa quod labor ejus occupatur, justè sollicitos & fastidiosos languores, involvens.

XXIII.

Hanc explicationem, ita applicamus, ad ætiologiam *nexus* hecticæ, cum illis *internis ulceroso-saniosis* constitutionibus. Ne corruptio ulcerosa *invaleseat*, iis in locis, ubi *adventitiorum* auxiliorum certo accessui & adtui non patet aditus, non potest ulla alia ratione impediri, intercipi, præoccupari, excepta sola illa, ut otiosa *restagnatoria collectio* humorum, circa partem corruptela illa inquinatam, non permittatur: sed potius, incremento motus atque transitus *absterforii*, jugiter continuato, perpetuis successibus diligenter *dissipetur*; inevitabiles *pauciores* corruptelæ conceptæ, quantocyùs & sine morâ, *abluantur*, & longè *aufferantur*: imo receptatæ ita, & quasi collutriatæ in ipsum sanguinem, etiam ex hoc satis

*sempeſtivè ita ſecernantur & excernantur, ne iterum iterum-
que, cum eo, ad partem ipſam revertentes, vel irritationes ad
minimum, vel læſiones planè, ibidem intendant & augeant.
Hæc autem opera, eſt tanto magis ſeriò neceſſaria, illis parti-
bus, quarum integritas, longe nobiliſſimi, & minime negligen-
di, omittendi, nedum amittendi, eſt uſus: reparatio autem, ſeu
nova conſtructio, non ſolum, tanquam à priori, inſolita in cor-
pore ſemel formato, ſed etiam per rationes fatis luculentas
Phyſico-mechanicas, (intuitu inceſſabilis uſus, & unà exquisitæ
organicæ conformationis,) velut impoſſibilis. Quibus nem-
pe reſpectibus, tanto, imò nimio magis, neceſſarium eſt, actum
hunc, pro inhibendo progreſſu talis læſionis quantumcunque
efficacem, propter harum maxime partium ſaltim auxilium,
gnaviter ſuſcipi, & quantum licet acriter geri & adminiſtrari;
quàm in aliarum partium, ignobilis uſus, & ſimplicioris atque
rudioris ſtructuræ, pari affectu. Cum autem unicum inſtru-
mentum, totius hujus intentionis executioni idoneum, aliud
nullum præſtò ſit, quàm motus progreſſivus ſanguinis: hujus
autem augmentum, omnino ſequantur, ceu ſymptomatica
ratione, illa, è quibus vulgò febres dijudicant & quaſi defi-
niunt: Diluceſcit hinc facile, quamobrem etiam hic actus, in
febrium cenſum vocari ſoleat.*

XXIV.

Et tali verò, conſideratione æquè atque æſtimatione, he-
dicæ febris, facile deinde intelligi poteſt, quo uſque, & quo
intuitu, atque efficaciâ, juxta prævalidum incrementum læſio-
num hujusmodi, in ipſo aliquo viſcere hærentium, irreparabi-
lium, ſed ad majorem, imò ſummam, corruptionem tenden-
tium, aut ruentium, Febris conjuncta pares præ ſe ferat pro-
greſſus. Nempè, non tam, quod eadem foveatur, gignatur,
aut producat, tanquam materialiter, ab illa tali corruptione;
ſed, quod potius eidem ita contrà opponatur, & velut obtenda-
tur, motus hic febrilis: & tantum, & tamdiu, ſine ceſſatione,
exerceatur, quantum, & quamdiu utique, locum adhuc habet
qualiſcunque abſterſio, liberioris & quaſi ſibi relictæ corruptio-
nis

nis æquæ, atque coacervationis circa ipsam partem affectam, *concussio*, atque stagnationis *distractio*, eoque ipso, tam secretio, seu *remotio*, quam tandem è toto corpore excretio, imprimis activissimarum partium, totius corruptelæ. Quod nempe universum, absolui tantisper potest, per *vividiorum motum sanguinis progressum*; qualis autem, cum ante dictis confectariis atque circumstantiis, infert illud ipsum, quod vulgo *Febrile* vocatur: & sub hoc gradu, & hac non solum *perenni*, sed etiam diu *æquabili, continuitate*, illud ipsum est, & sistit, quod *hecticum* appellatur.

XXV.

Differentia vero *hecticæ* febris, horum generum, nempe plus minus manifestò, aut certè quam probabilissimè, *viscerum læsiones* comitantis, in ea sine dubio quærenda erit, *duplici, circumstantia*. *Primò*, quomodo differat atque variet læsio *visceris* ipsa; *Deinde*, quomodo *viscus à viscere* differat, tam *dignitate* atque *necessitate* usus: quam etiam *progressu*, in uno viscere, præ altero, aut parte ejus una præ altera, importuniore. Ita enim, *primo intuitu*, est aliquando constitutio in pulmonibus, nondum in *actum* sanioso-ulcerosæ corruptionis deducta; sed subsistens adhuc, in *scirrhusis nodis*; quales non ita raro inveniuntur in apertione cadaverum, materia *livida, tenaci, viscosa, sufferti*. Quando hæc sensim *ulcerosam acrimoniam* concipit; aut veram quidem jam *exulcerationem* subiit, sed magis adhuc *salsam*, quam *sanioso-purulentam*, (qualis cito, depascit. seu colliquescit,) sub quali nempe constitutione, etiam diu *sitis lenta* atque languida, manere potest ipsa quoque febris *hectica*, æmulans nempe ipsum gradum & proportionem dictæ læsionis. Quando vero hæc potentius *grassatur*, & jam *colliquescentem* saniosam corruptionem, impetuosius persequitur; Quandocunque ad hunc gradum pervenit, est, eadem proportionem, incitatio ipsa etiam *hectica*. Ad quas res, puto supervacuum esse, monere, quod multum conferre possit, peculiaris in uno patiente præ altero *dyscrasia humorum* ita *Cacochymica*, ut *ulcerosas* corruptiones

ranto magis fovere, iisque vires addere possit: sive denique jam intimius humoribus *impressa*, sive propius diætæ vitiis innixa, sit

XXVI.

Quod autem ipsas partes affectas attinet, uti *rationi* consonum est, ita testatur ipsa *experientia*, quod *ulcerationes* huiusmodi, *pulmonibus* obtingentes, sub reliqua pari conditione *ulcerosæ* energię, perpetuo deterioris sint, nempe præsentioris, successus, quam similes, quæ *renibus* obtingunt: Quandoquidem, huius posterioris generis exempla aliquot vidi Præses, inter quæ tamen eminebat unum, generosæ matronæ de *Marschal*, familiâ Budewelsiæ, jam beatæ: quæ ad minimu n decem annis, *renis* sinistri *ulcus*, & unâ *hecticam* febrem, gestavit perpetuam comitem: VSibus imprimis æquinoctialibus, evidentiā levamina debentem. Generosa verò etiam Conjux Cancellarii Saxo-Vinariensis D. Happen/ simili *ulcere* per sex circiter annos languens, & sensim extabescens, tandem, cessante excretionē *muci saniosi*, citius etiam absumpta est.

XXVII.

Postquam autem ita satis prolixè, ea, quæ ad veram indolem *hecticæ* febris, *abscessibus* viscerum junctæ, pertinere videntur, enumeravimus, facimus progressum, ad *Medicam* harum rerum, earumque usum, considerationem & æstimationem. Ubi antè omnia, & certè primo loco, ratio habenda est *Diagnoseos*; quomodo nimirum, & unde, cognosci, aut certò concludi possit, non tam æquè solum in genere, AN præsens aliqua talis, *diuturna*, satis *evidens*, *febris*, reverà *fomitē* habeat magis, quàm *comitem*, *abscessum* aliquem *internarum* partium: sed &, deinde, quam maxime, *qualisnam* partis, *qualem* abscessum? Unde videlicet, tanquam evidentiùs deduci possit, imprimis *acrioris* alicujus talis *febris*, *mos*; ratio, inquam, atquè proportio: unde etiam *reciprocè* æstimatio fieri possit, ipsorum talium *abscessuum*, quanti ponderis & momenti iidem æstimandi & habendi veniant.

XXVIII.

XXVIII.

Merito autem diximus, quod non tam *præcipua* ratio habenda videatur, illius *generalis* respectus & quasi quæstionis, an, quæcunque, quæ pro *hectica* agnosci meretur, *Febris*, ab *abscessu* tali foveatur? Cum neque dissimulauerimus, nec adhuc dum dissimulatum illud velimus, quod *hecticae* febris *causam* quam minimum dubitemus, *perpetuò* esse, constitutionem in *viscere* aliquo, vel *ulcerosam*, corruptioni *proximam*, quin imminuentem; vel *actu* ulceratam seu in effectum deductam. Illud autem, sine dubio, dignius fuerit, prudente æquè atquè peritâ prorsus, æstimatione, quomodo *hectica* *Febris*, *verè* talis, dignoscenda veniat, à simpliciore, & tantisper quasi nudâ, *lenta*? Quæ nempe distinctio, quomodo subinde, non solum verum, sed etiam omnino luculentum, usum habeat, possunt utique indicare exempla talium offensionum, quales sibi evenisse, nemo honestæ existimationis atque benè meritæ famæ conscius Medicus, in se cadere voluerit. Præsertim, si eo imprudentiæ semel rem projecerit, ut vel affectatæ calumniæ, vel manifestæ ignorantæ, strictum Dilemma, evadendi locum atque viam ipsi præciderit. Quamlibet quidem honestis Viris, utique omnium harum rerum nulla necessaria sit cautio: Id quod experientia doctus, Ego Præses loquor & affirmo.

XXIX.

Est autem omninò securissima via, de *hectica* potius, quam levidensi aliqua *lenta* Febre, iudicium & indicium formandi atque proferendi, I. quando affectus aliquis *inflammatorius*, *internus*, ita in patiente *præcessit*, ut eundem comitata *acutior* febris, *continuato* *successu*, licet imminuto *impetu*, non solum statim exceperit, & jugiter prosequatur: sed etiam II, à verà simpliciore *lenta* differat, *essentialibus* illis circumstantiis præcipuis, *gradu* imprimis, *languoris*, *fastidii*, mali *somni*, *extenuationis* augescentis, constantium levium *exacerbationum*, post assumpta: maximè omnium autem *durationis* seu *continuitatis* ad plures *septimanas*, sine *typica* mutatione.

III. maxime vero, manifesta increbescente *consumptione tabida*: & IV. augescente, per chronicos successus, omnium etiam reliquarum *Vitalium* actionum, *languore* & *torpore*. V. Obtingentibus etiam *exacerbationibus* satis acerbis; quæ tamen neque tunc, aliquid verè *typicum* efforment, neque, consumpto *ferociore* illo impetu, ad *sanitatem*, sed solum iterum ad *languidiorem* talem *Febrē*, revertantur, eumque constanter ita prosequi pergant. Quæ omnia tanto magis, VI. confirmantur, & velut obsignantur, quando tota talis *Febris*, cum *viribus corporis* & *animi* patientis, semper potius in *pejus* procedere, videtur seu sentitur, quàm, ut *mitescere* observetur.

XXX.

Quamvis enim minimè negemus, nec incognita sint nobis ejus generis exempla, quod etiam veræ *hecticae*, sua aliquando *intervalla mitiora* simulent: quando nempe ipsa causa, quæ *fomitē* præbet, lenior quidem est, atque mitior: *Exacerbationes* autem, magis ab *externis* occasionibus temporariis, quam ab *interna* affectus ipsius prauitate, dependerunt. Tamen non ita facile fallere potest decenter circumspectum observatorem, quod omnes etiam tales *induciæ*, longe adhuc absint, à quacunque fide digna *securitate*, & plausibili spe solidioris *in integrum* restitutionis. Manentibus nempe ad summum, sensibilibus semper istiusmodi *langvoribus*, & reliquis manifeste *Febrilibus* commemoratis symptomatibus.

XXXI.

E quibus, inquam rebus, condignè ad animum revocatis, non potest non diluescere, *Hecticae* febris præsentia: Et, quantum nobis videtur, etiam summo jure hinc suspicio formari potest, omninò complicati *interni* alicujus *abscessus*. Interim altera illa consideratio *ubinam* talis propriè hæreat atque resideat? ex alio utique fundamento desumi debet: non præbente hic ipsa *hectica*, ullum, cui satis securè inniti liceat, signum aut indicium. Quamquam autem omninò etiam hæc ipsa significatio partis verè affectæ, non aliunde expectari sincerè debeat, quam à *sensationibus* in ita affecta parte ægro ob-

tingentibus; aut, procedentibus certius à tali parte *excretionibus* quibusdam; hæc ipsa verò reverà, aliquando etiam deesse, præter omnem expectationem, adeoque frustrari Medici attentionem possint, ut veram *specialissimam* hujusmodi rationem satis secure decernere non valeat: Non potest tamen circumspectam ejus & condignè solertem, perquisitionem subterfugere, ejusmodi prægressorum pathematum detectio, è quibus satis luculenter *in genere* dijudicari potest, quod ad minimum initium, unde hujusmodi febris manifestius cœperit, & postea jugiter continvaverit, ab ejusmodi affectu cœperit, qui pro inflammatorio - ulcerofo probabilissimè haberi possit.

XXXII.

Submittet autem utique, conscientiæ atque prudentiæ recte memor Medicus, tanto magis animum, hujusmodi scrutiniis atque pensitationibus maturis, tanto majore cum cura atque circumspectione, quando patientem præ oculis habet, à longo jam tempore, vario, & plus minus *perpetuo*, valetudinis pessimo habitu, ita obsessum, ut potius qualiscunque tolerabilis *euphoria*, tanquam aliquid peculiare atque *rarum* in ipso annotari debuerit. Et illa etiam ipsa qualiscunque euphoria, tanta *sensibilitate* atque facillima offensione obsessa sentiatur, ut *aura* inclementior, *tempestatis* mutatio, etiam *libero* aëri non se exponente ægro, quælibet *acidorum*, aut *crudiorum*, in cibis aut potu assumptio, quæcunque *sensilia animi pathemata*, *motus* etiam corporis, aut *somni* & *vigiliarum*, leviores quælibet *ataxiæ*, mox evidentes aliquas *languidas* perturbationes post se trahant: *Color* etiam corporis atque faciei, communissime sit *albopallidus*, sub oculorum orbita *lividus*, *habitus* corporis, vel nullum *incrementum* ostendat, vel inter *laxam mollitiem* & *flaccidum* marcorem quasi fluctuet: familiares etiam admodum sint patienti, jam *volatici calores*, cum evanidis & affectatis quasi tantisper *ruboribus*, præcipue *solarum genarum*: (quales etiam ipsa plebs passim notat *phthisicæ* *hecticæ* exacerbationibus fociari,) Talibus inquam rebus, siue coram inspiciendo observatis, siue solerter exquirendo perve-

stigatis, securissimè certe superstruere potest Medicus, judicium suum, quod *superveniens*; & per septimanas aliquot *continuans*, sensilior ejusmodi constitutio, qualem sub historico *hecticae* schemate descripsimus, reverà sic hæc, & non alia: *Hectica*, inquam, febris. Altioris semper indaginis; & *læsioni* inniteus *internæ* omnibus modis *difficillimæ*, & vix unquam *salutaris* spei *prognosin* admittente. Ubi nempe iterū iterumque, nimium quantum Usus, pro hujusmodi veræ practicis judiciis formandis, *habebit*, assumptio laudatæ à nobis illius sententiæ, quod, omnibus signis atque circumstantiis sui, *evidentem hecticam*, ita certò, ut fidere liceat, foveat *ulcerosa* difficillima læsio *visceris* alicujus, potiùs, quam levis forte aliqua, & facilius reparanda aut superanda, v. g. (ipsa quoque frequentissime in cerebro speculatorum otiosorum solum oberrans,) *obstructio* viarum *meseraicarum*, *atrophiā*, vera *privatione* seu *interceptone* *commeatus* alimentarii, machinans.

XXXIII.

Ubi interim ingens intercedit differentia, inter ingenuam, & omnibus modis cordatam atque honestam, *confessionem* Medici, ab inhonestis intentionibus umbratiliū simulationum & dissimulationum alieni, quod è *confusis*, aut planè (*rarioribus* exemplis) *deficientibus* fidelibus *signis*, definiri certò non possit, quænam *pars*, in præsentē aliqua *hectica* constitutione *proprie* laboret: Et inter frivolas quaslibet phantasias, de inauditis constitutionibus, quæ post mortem ægrorum, nusquam appareant. Quærum priorem candidè profiteri, nimio certè honestius est, quàm, per *inscitiam* quidem partim, (de hectica, & læsionum internarum, *diversâ* propria & essentiali indole, certâ vero *communi* & *sociâ*, conspiratione,) Partim autem impotentiam, (verum artis defectum cordatè confitendi, incondito autem fastu de omnibus rebus, tanquam nostræ sapientiæ in meridiana luce positis, argutandi,) ejusmodi sententias proferre, quæ contrà *rationis*, *experientie*, *theoriæ*, *praxeos*, *possibilitatis*, & *exemplorum*, omnem fidem, non solum tanquam à priori offendant, sed etiam à po-
ste-

steriori, parvo post tempore, *contraria* è *diametro* constitutione in corporibus ita defunctorum reperiunda, ejusmodi, non magis *scientiæ*, quam *conscientiæ præcipitia*, omnium moderatorum hominum averfioni objiciant. Id, quod ego Præses, moneo atque noto, & omnibus Medicinam tractantibus, præ oculis habendum, seriò commendo.

XXXIV.

Tantò magis autem adhibenda semper est prudentia decens, & omnibus modis circumspectissima, in ferendo judicio, de casibus ita *implicitis*, ut revera valdè *insolitum* atque *rarum* aliquid præ sese ferant; & per circumstantias, vel nondum satis pensitatas, & plene pervestigatas, vel aliquid manifestius intricati offerentes, indubiæ determinationi, citrà temerarii ausus notam, nullum locum concedant. Quamvis enim eò, hodiernis perditis moribus, negotium reciderit, ut minime desint, aut ignoti sint, quos nihil quidquam pudeat, monstra opinionum, potius in medium prostituisse, quam statuisse: Est tamen alia ratio, honestatem etiam ita respiciens, ut sine hujus amissione negligi non possit, quando per pœnitenda, cruda, & perversa, de talibus rebus judicia, etiam meliorum bona existimatio & integritas, ita fugillantur atque supplantantur ut nemo cordatus atque probus arbiter, dubitatione, seu justissima suspicione animum exuere possit, quod tam adversus omnem probabilissimam rationem, à priori, quam posthac manifestò repertam experientiam à posteriori, vibratæ monstruosæ contradictiones, malas artes & detractorias intentiones, pro solido fundamento habeant.

XXXV.

Ut autem res clariores fiant exemplis, placet tria talium rerum specimina, fideli historicâ commemoratione, sistere. I. Adolescens generosus, toleraverat ab ipsis pueritiæ terminis, a nono aut decimo anno, ad 16. usque annū, magis magisque, licet sic satis lentis progressibus increbescens asthma, seu minus liberam respirationem. Comitabatur hoc tussis, equidem perennis; sed neque constanter ita violenta, nec

„etiam excretionis quantitate aut qualitate ita comparata, ut
 „de vero pectoris habitu, satis clarum argumentum, nedum
 „documentum præbere potuisset: vivebat interim patiens in
 „tali constitutione, ut quidem semper sensibilissime aliquid af-
 „flictæ valetudinis præ sese ferret, & ad varias mutationes fa-
 „cile, imo sic satis valde, sensibilis observaretur: interim utique
 „neque lecto sæpe aut diu sese mancipare cogeretur, nec etiam
 „alia signa tam maximopere affectæ sanitatis exhiberet, quam-
 „diu cum cura ab excessibus circa res non naturales sese con-
 „tineret: Inter quales imprimis intemperatiores motus cor-
 „poris aliquoties ipsum ita male affecerunt, ut exacerbata sum-
 „mopere illa respirandi angustia, & strangulatoriæ suffocationi
 „proxima, funesti exitus propinquum metum faceret, simul
 „tamen iterum iterumque, unius aut alterius diei decursu ita
 „mitesceret, ut evanescente hoc metu, sensim etiam omnia ita
 „conquiniscent symptomata, & ad tolerabilem illam vale-
 „tudinis latitudinem obtingeret reditus, ubi vix magnopere
 „valetudinariam, ut cum vulgo loquar, imbecillitatem semper
 „æqualiter persentisceret aut exhiberet. Quin augescebat,
 „etiam & adolescebat ea mensura, ut, licet non æque vividum
 „incrementum assequeretur, sed teneriorem, quam pro paren-
 „tum & sororum modulo, staturam servaret, nequaquam ta-
 „men argui posset, præ morbida sanitatis oppressione, penitus
 „in hac parte deficere aut destitui, nedum ut positivo aliquo
 „decremento conspicuus fuisset. Dedit autem peculiariter
 „evidens documentum, obstinatæ illius conservativæ vitalis
 „energix, dum nivali hyberno tempore, largo potu, genero-
 „si exotici vini, quod vulgo Sect appellant, temerè potitus &
 „abusus, præterea in frigido aëre, nocturno jam tempore in-
 „ter publica ejus diei solennia, discursatione multa exagitatus,
 „in tantam oppressionem anhelitus, imo spasticas cohibitio-
 „nes, incidit, ut mox animam agere videretur, nihilominus
 „tamen ex his ultimis angustiiis iterum emerfit & ita ad se re-
 „diit, ut proximis post diebus non solum in prædium suum
 „revehì potuerit, sed etiam ad solitam illam reliquam toleran-

tiam

tiam inde redierit. Vertente interim anno corripiebatur, non solum generali vehementissimo insultu hujusmodi oppressionis pectoris, sed & simul specialissima peripneumonica acerrima sensatione, febrili æstuatione & universali, qualis vulgo pleuræ inflammationi assignatur, passione. Quia tamen familiares existimabant, esse nihil aliud, nisi usitati ipsius affectus notam etiam ipsam exacerbationem resuscitam, adeoque diu sibi noti, & rerum etiam suarum satis dextre periti Chirurgi consilio uti, satis ducerent; increbescen- te magis magisque vere acuti schematis continuo progressu, & veluti per paroxysmos quosdam magis obruente angustia, illa suffocatoria, octavo tandem die vivendi finem fecit. Aperto corpore inventa est sinistra pectoris cavitas, exquisite, impleta suffarctu puris; cujus bona quidem portio satis, mollis atque diffluens, ex albo flavescens etiam colorem, atque consistentiam exhibuit: Reliquum autem, magis magisque spissam unguinosam consistentiam & ex flavo, livescens colorem obtulit: reliquum tandem imprimis autem quod fornici thoracis, maxime omnium autem sterni firmiter adhærebat, casei friabilis duritiem æmulans, durius, certè butyro, colore è gryseo virescente, multum pariter, etiam ipsum erat. Educto vero hoc, inveniebatur utique, adhuc pulmonis portio, primo aspectu satis magna; quæ, vero statim puris suffarctu ipsa etiam turgere animadvertatur, tanto manifestius cum quasi stabilem ambitum formaret sinuosæ excavationis duplicis, è quibus major medicris adolescentis, minor pueri robustioris, pugnum recepisset. Ubi simul sternum hujus lateris sub viridi illo denso pure, notabiliter adesum & arrosus spectabatur. Talem itaque exitum habuit constitutio hujusmodi, à longo utique tempore grassatæ, & tamen nondum totum pulmonem depastæ, hujusmodi corruptelæ, lentæ admodum & successivæ: cum, hectica ita lenissimè sub ordinariis progressibus complicata, ut à familiaribus magis valetudinis delicatæ vitium, quam vera hectica, reputaretur: emicantibus interim utique acutioribus

„ribus nimis quam manifesto febrilibus exacerbationibus,
„quoties oppressorius ille infarctus, asperius angeret, & obfi-
„deret patientem.

XXXVI.

II. Vir 33. circiter annorum, corripiebatur tempore au-
„tumnali tussi vehemente, sicca & sonora, sine ullius materiæ
„rejectione; quæ subsecuto vere, febrem acutam cum peri-
„pneumonicis aut pleuriticis doloribus, comitem adsciscebat.
„Cui cum pilulæ pectorales opiatæ, frequenti usu adhibitæ
„essent, excreta tandem fuit per tussim, multa materia, sed sine
„levamine: manente potius difficili & anxia respiratione, as-
„sumtorum ciborum veloci vomitu, corporis extenuatione,
„& summo virium lapsu: sub quibus tamen rebus desinente
„acutiore febris typo, sed remanente hectico calore & languo-
„re, orthostadiam tamen, & laboriosam ecclesiastici officii ad-
„ministrationem, qualitercunque adhuc tolerante, in hye-
„mem usque sequentem; Ubi etiam purpura miliaris emi-
„cuit, quæ tamen vacillante inconstantia, iterum iterumque,
„& tandem penitus, delituit. Intercedentibus paucis die-
„bus, mane quodam, Asthmate corripitur, ita vehemente, ut
„vix hiscere liceret: simul verò cooriuntur dolores vehemen-
„tes in pectore & abdomine, accedente etiam alui contumaci
„adstrictione. Persistebant hi dolores, per 12. dies noctes-
„que. Alius tympani more inflata, ita pertinaciter restitit,
„ut præter interna tentamina, etiam viginti clysteres asper-
„nata sit. Dolores interim intolerabiles, vellicationes, ro-
„siones, & imprimis ardor exquisitissimus, tanquam circa re-
„gionem lienis, nihil intermittebant; imo grassabantur ita
„per universum corpus, ut nihil nisi caput, liberum ab illis re-
„maneret. Soluta tandem, succo pomorum Borsdorffiano-
„rum, & temporis concursu, alvi illa obstipatione, & excussis
„imprimis copiosis flatibus, cum subsidente ita abdomine,
„cessarunt etiam dolores illi acuti, remanente solum contu-
„sorio quodam seu ἐλκώδης. Evanescibat interim, solito mo-
„re, in sinistro pectoris latere aliàs tactui occurrens pul-
satio

latio cordis, & transferebatur in dextrum latus: finistrum,,
autem pectus distendebatur extrorsum, insigni protuberan-,,
tia. Angustia anxia, respiratio difficillima, tussis continua,,
somnus, nisi hora aliqua matutina, nullus. Tale schema ad,,
4. annum, sub incredibili patientis miseria, durabat: Ubi,,
nunquam jacere integrum erat ægro, nisi fortè in fini-,,
strum latus inclinato aliquamdiu corpore. Tandem,,
oriebatur œdematosus tumor, qui magis magisque in-,,
crebescens totum tandem corpus explebat. Irritis o-,,
mnibus consiliis & auxiliis, auscultatur tandem Chirur-,,
go perito, paracentesin svadenti; quâ à tergo suscepta,,
erupit substantia lactis æmula: cujus prima vice tres libræ,,
emissæ sunt: Altero die mane quatuor libræ: vesperi & se-,,
quentibus diebus tribus, tantum per vices emissum est,,
ut 12. Mensuras, adeoque 24. libras excederet. Post,,
quam evacuationem, cum indies, non solum respirationis,,
sed etiam reliqui motus corporis, iterum magis magisque,,
compos fieret æger, quoties corpus concuteret, audiebatur,,
strepitus quidam in hac cavitate pectoris, similis agitationi,,
linthei madidi, per aliquod septimanas. Continuabatur non,,
solum eductio materiæ, sed etiam injectio liquorum vulnera-,,
riorum, multo tempore; primò non sine variis doloribus,,
foraminis incisionis: quod tamen magis magisque occalle-,,
scebat, ut post 3. annorum decursum, ceu cartilagineam du-,,
ritiem æmularetur. Continuabat interim, & per hos, & ul-,,
terius subsequutos annos, quotidianus effluxus ejusmodi ma-,,
teriæ lactescentis, communissime ita, ut singulis 24. horis,,
quantitas circiter VI. unciarum emitteretur. Cæterum con-,,
tinuavit hanc constitutionem, recte numerando, ad quatuor-,,
decim, à primo initio, annos. Et posteaquàm liber efflu-,,
xus materiæ, etiam cum symptomatibus, à foramine illo in-,,
tercostali adhuc crudiore, cessantibus, commodius proces-,,
sit, ita ad se reversus est æger, ut etiam muneri suo Ecclesia-,,
stico, operosiori quoque, bene satis faceret; ita tamen, ut con-,,
stanter, affectum esse totum valetudinis robur, imbecillitas,,
viri-

virium, langviores prompti, color pallidus & varius, corporis macies, tussis frequens & varia, familiarius tamen brevis & sicca, necessitas tenuis & simplicis victus, &c. satis testantur. Quamvis autem miræ speculationes, circa hujus ætatis indolem, obortæ sint, & ante omnia Empyemati omne jus circa eundem abjudicatum: postquam tamen mortuus tandem patiens, sectionis scrutinio subjectus est, patuit oculis, absumptio totius, in hoc latere pectoris quærendi, pulmonis, ad exiguum usque quiddam residuum: collecto etiam, ex ultimo, licet brevi satis, exasperationis effectû, decubitu, copiosiore, vero, pure.

XXXVII.

Tandem autem quasi parallelum quiddam patuit in corpore SERENISSIMI PRINCIPIS JUVENTUTIS, tenerioris adhuc ætatis, nempe IX. nuper expleto anno. Vixerat hic à prima statim infantia, imo in illa ipsa, valetudine semper multis modis afflictâ. Non deficiente solum qualicumque corporis robore, sed etiam manifestis variis atque vagis inquietudinibus, phlogosibus, ardoribus, catarrhalibus phænomenis, continuâ serie obsessus. Inter quas res imprimis conspicuum fuerat, quod *totum sinistrum latus tam pectoris, quam abdominis, illud compressum, hoc veluti vacuum, compareret, in dextrum latus, quasi tota translata, & impacta, contentorum quantitate.* Sub his rebus, & maxime sollicita observatione rerum non naturalium succrescebat tamen, utut langvide: erat etiam consistentia corporis, marcida atque flaccida, nihil pene rectè firmi atque densi exhibens: color pallidus communiter, aut certe plurimum evanidus: Catarrhales, & rhevmaticæ molestiæ, familiarissimæ: Ciborum, nisi molliorum, manifesta dysphoria: Tussis familiarissima: alvus, usitato segnior & siccior, binis aut ternis diebus expectanda. Sub tali constitutione, cum jam sextum annum attigisset, per pavimentum inæquale, plusculos gressus, sine manu ductione prosequi difficile. Septimo anno morbillos, cum multa debilitate & ambiguo successu, tandem

dem tamen superavit, remanente interim fatis longa imbecillitate. Mutato tandem, per initium octavi anni, loco & aëre, visus est pulchrè vires colligere, & vixit, per annum circiter, commodius, quàm antehac: nisi quod habitualis quasi propensio ad rheumatico-catarrhales insultus, frequentem medicationem postulare reputaretur. Sub anni illius initia, corripiebatur variolis; sub quarum plena eruptione, usque ad septimum, erat quidem fatis debilis, inquietus, appetitus & somnus etiam fatis exigui: quia tamen & exhibant, & succedebant, quantumlibet etiam copiosæ, fatis tranquillæ, tamen, ipsæ pustulæ, servabatur medicatio placidissima, & quantum fieri poterat moderatissima: succedebat maturatio penitus ad votum, sub qua, magis magisque mitescebant pathemata omnia: rumpebantur pustulæ, siccabantur, decedebant. Appetitus, somnus, vires, alacritas, redibant præsentissimis successibus; sequebatur talis sanitatis integritas, *cui nulla par præcesserat.* Videbatur, imo sentiebatur, imprimis in longitudinem, probè succrescere; quin etiam habitu ipso conspicuè augescere. Color erat quidem, tantum ad antiquum modulum, pallescens; sed ostendebat, magis magisque, firmam spem constantioris emendationis: imprimis, quando motui corporis aliquantum indulgeret. Tussis, quæ inde ab infantia & frequentissimum & sæpe numero vehementissimum, symptoma exhibuerat, post variolas, tam rara atque levis, observata fuerat, ut integri anni decursu, vix duabus vicibus, per duos, tres, dies, tantum negotio facessere sentiretur, ut in liberum aërem progredi, minùs consultum videretur, servata interim usitato, consuetarum suarum diurnarum exercitationum, tenore atque prosecutione alacri. Reliquam autem hunc universum annum, uti dictum, exegit, tanta universæ suæ valetudinis alacritate, & constantia, cui vix parum, *nunquam autem majorem*, toto, vitæ suæ decursu ostenderat.

XXXVIII.

Quatuor autem, circiter, septimanis, ante plenum circuitum

„cuius integri anni, à tempore variolarum superatarum,
 „notabatur Tussis quædam; crebrior aliquantò, sed tamen
 „satis moderata: constanter autem ita vacua, ut nullam hu-
 „miditatis excretionem comitem ostenderet. Quamlibet
 „coryza, veriùs autem gravedo, concurrere sentiretur. Erat
 „tempus hybernium, proxime festum adventus Domini; con-
 „spirabat tempestas etiam, & quidem humido-frigida magis,
 „quam rigidior sicca. Non sentiebatur insuper ullum detri-
 „mentum reliquum, usitatæ alioquin constitutionis: con-
 „stante sibi, sine alteratione, appetitu, somno, corporisque
 „viribus, sine ullo languore: & animi jugi alacritate. Subin-
 „dicabat equidem aliquoties Serenissimus Patiens, sensum
 „alicujus doloris; semel etiam aut iterum compunctionis
 „cujusdam: sed infrà infimas costas nothas, in regione ilium,
 „in der weichen Seite/ zu höchst unter den kurzen Rippen; Sed
 „erat hujus sensûs, & mentio ita rara, & commeratio ita velu-
 „ti transitoria, ut etiam suspicio esset, pulicis morsum in cul-
 „pâ esse: Quam ob rem etiam ne quidem indicandum aliquid
 „de his phænomenis Medico, necessarium apparebat, cum
 „nulla querimonia effatu quasi digna, usquam occurreret.
 „Post quatuor, aut paulo amplius septimanas, nempe primâ
 „horâ post mediam noctem natalis Domini instantis, evigilat
 „è somno Serenissimus Patiens, cum quiritatione statim anxia,
 „de dolore, in alias indicato loco, nunc exquisitè, urgente:
 „Quin augefcit querimonia, ad ejulatum penitùs, insolitum:
 „imo ultimò, ad exclamationes anxias, cum jactationibus cor-
 „poris, inquietissimis. Durat hæc vehementia, ad ortum
 „propemodum diei, ubi leviter interquiescere, & obdormi-
 „scere ad dimidiam horam, obtingebat. Postquam etiam e-
 „vigilaret, videbantur ita sedata omnia, ut de templi visitatio-
 „ne mentionem faceret; & quamvis minus securè hoc au-
 „dere licere, monentibus consentiret, proponebat tamen ani-
 „mo, versus meridiem surgere, & prandio assidere. Postquam
 „autem, hâc intentione lectum relinquens, indui occiperet,
 „recrudescebat denuo immanis dolor, & exercebat vim suam,
 per

per duas circiter horas: quarum exitu demum mitescebat, & externis internisque discutientibus, tantò magis obsequebatur: cum etiam largus sudor, non solum erumperet, sed etiam, moderato quidem, sed tamen constanti, successu, totum illum diem atque noctem prosequeretur. Quemadmodum autem, statim à primo insultu, æstus acutus, & sitis admodum urgens, mox concurrere cœperant, ita manebant hæc utraque, remisso licet magis magisque dolore; cui etiam sociabatur somni defectus. Proximo die, propemodum omnis perceptio doloris evanuerat; Tertio vero, etiam, mentio, quin recordatio doloris, desierat adeo, ut etiam vividiores externum contactum (qui sub jactabundâ inquit, tudine diu eundem situm servandi, subsidiariâ ope, sæpius, adhibendus erat,) quem pridie, licet remisso spontaneo sensu, tamen adhuc reformidabat, nunc non amplius averfaretur. Tussis autem, toto hoc tempore, neque tam perfrequens erat, nec ita sæpè notabiliter vehemens: sed ut plurimum brevis solum, & pauca: perpetuo vero, sine ulla exceptione, ita absolute inanis atque sicca ut vix unquam quidquam, tussi potius, è pectore, quam screatu ex infundibulo, prodiret, quod tamen & ipsum vix obtingebat. Cum, universus dolor non solum, sed ipsa quoque memoria ejus, à quarto die desiisset; continuabat quidem adhuc calor acutior, sitis, & somni impotentia, ad septimum usque, (ubi etiam, propè in horam periodi invasionis, Novilunium incidebat,) minime tamen exactè pari gradu, uti primis duobus aut tribus diebus. Post hos autem dies, porrò, per succedentes adhuc plus septem septimanas, erat Calor adeo moderatus, sed utique continuus, ut Serenissimus Patiens verbo, de illo vix unquam quereretur; sed solum arctiorem cooperituram molestius ferret, & inquietius, situm sæpe mutando, eundem decubitum admodum diu toleraret. *Sitis* interim, pariter, vix excedebat consuetam sub sanitate mensuram., *Tussis*, remittebat adeo, ut nunquam, nisi forte aliquanto per quadrantem horæ, frequens, aut vehemens perciperetur:.,

„longe plurimum autem, admodum raro, brevis, & indefinen-
 „ter sicca, maneret. *Somnus* etiam redibat, de tempore in
 „tempus, longior: quandocunque etiam interruptus, &
 „brevium sigillatim durationum, erat tamen ita veluti profun-
 „dus, ut etiam claram colloctionem assistentium, nihil un-
 „quam moraretur: imo potius sub tali, aut prælectionibus
 „clarâ voce factis, placidissimè obreperet, & aliquandiu con-
 „tinuaret. *Dolor*, constantissime ita aberat, ut toto corpo-
 „re, ne vestigium unquam repullularet. Imò, quod, Ut ex
 „post facto, admirationem meretur, *decubitus in utrumque*
 „*latus*, erat indifferens; *Respiratio*, licet constanter aliquan-
 „to brevior, tamen & alias indefinenter liberrimè, & nullum
 „unquam, vel minimum, signum aut indicium, ullius, in pe-
 „ctore obstaculi, subministrans.

XXXIX.

Ea vero, quæ jugiter persistebant, erant, Primò,
 „caloris perpetuus gradus, sensibiliter major, quam f. n.
 „& constans propemodum etiam; Ejus aliqua, satis sen-
 „sibilis, exacerbatio, versus, aut post, occasum solis: quæ
 „per duas, tres, quatuor horas, sentiebatur. Secundò,
 „inquietudo jactabunda, & anxia quædam dysphoria, diu eun-
 „dem decubitum servandi: Quæ nempe res, longè plurimum
 „etiam fovebat, imò inducebat, interrumpendo perpetuò,
 „longioris somni continuitatem. Tertiò, appetitus constan-
 „tissima dejectio. Tandem, quartò, non solum virium cor-
 „poris enervatio, sed maxime quoque habitus corporis, talis
 „extenuatio, quæ tandem summum gradum attingebat, ut ma-
 „jor fieri vix posset.

XL.

De exacerbatione verò illâ quotidianâ caloris, per certas
 „horas, erat illud omninò notatu maximè dignum, quod per
 „primos dies, imò septimanas adhuc priores, secum proferret,
 „*peculiarem* quemdam eximium *ruborem*, ita singularem, ut
 „à medio genarum, facto parvo, valde tamen luculento, initio,
 „magis magisque, brevibus successibus dilataretur, donec à
 num.

nummuli, ad Thaleri latioris, amplitudinem, in pallidiore,,
reliquâ facie, extenderetur: Deinde verò, remisso admodum,,
gradu, & magis magisque evanido, per totam faciem distri-,,
butus, veluti dispareret. Circà hunc ruborem, notandæ,,
veniunt ulteriores circumstantiæ sequentes. Cum hujus,,
ruboris apparitio, tanquam solitum imprimis symptoma,,
pectoralium affectuum, phthisicorum abscessuum, Medici,,
accuratius hoc phænomenon animadvertentis men-,,
tem afficeret, ejusque rei mentio fieret ergà assisten-,,
tes Serenissimo Patienti ministros, Matrona, quæ huic à,,
cunis ministrare solita erat, affirmavit, esse hunc talem ru-,,
borem, phænomenon, quod toties evenerit à primâ ætate,,
quoties ad decubitum usque ægrotasset. Prætereà confir-,,
mabant, qui præcipuam Serenissimi Principis curam habe-,,
bant, quod etiam quælibet invasiones sensibilibiorum, ad de-,,
cubitum usque, aut proximè, morborum, quoties evenis-,,
sent, ita certò à faciei insolito rubore initium sumere con-,,
sueverint, ut, quoties ruborem talem insignem conspicien-,,
dum obtulerit, toties, tanquam signo certo, impenden-,,
tem ægritudinem aliquam, quæ ad decumbendum ade-,,
gerit, (zu einer lagerhafften Krankheit/) his initiis insi-,,
stentem, secutam, atque inde etiam secuturam, sciverint, &,,
commeminerint.

XLI.

Cum autem hoc schemate decurrisset, per octo prope-
modum septimanas, hic decubitus, ad summam usque exte-
nationem corporis, & omnem vitæ spem evanescentem;
dimidia hora antè tranquillissimam ultimam expirationem,
intervenit adhuc scriptum judicium, afferens, quod SE-,,
RENISSIMI PATIENTIS affectus, scriptoris judicio, *non*,,
sit Febris hectica: sed atrophia, pendens ab obstructione
glandularum mesaraicarum. Assertio non proferebat sub-,,
aliquâ conditione: nempe fortè, quantum fando inaudive-,,
rit, aut e relatione historiæ morbi alicunde accepta, collige-,,
re liceret: sed addita potius erat, absolutè pronuntiandi ra-,,

„tio, quod Scriptor, totam indolem SERENISS. PATIEN-
 „TIS optimè cognitam haberet. Cum autem uti dictum,
 mediâ postea horâ, beatè expiraret patiens Serenissimus,
 & postera die ante meridiem, inspectio & scrutinium cada-
 veris institueretur, reperta ea sunt, quæ sequuntur.

XLII.

„ In abdomine, adeò nulla, & ante omnia omnium glan-
 „dularum & partium mesaricarum vel minima labes, ut, in mo-
 „mento, evanescerent omnes præfigurationes, ex ejusmodi
 „præjudicio fortè pullulantes. In ipso tamen sinistro hypo-
 „chondrio, in proprio loco atque sede doloris illius, qui ulti-
 „mi decubitus illius initia fecerat, inveniebatur Lien, licet
 „solito aliquantò auctior appareret, reliquis tamen sensibilibus
 „conditionibus nihil usquam præter naturam affectus: Inte-
 „rim tamen tam diaphragmati, quam peritonæo proximo
 „valde firmiter per membranaceas fibras concretus. Cum
 „autem, propter hanc ipsam constitutionem, solis digitis ap-
 „prehensus, ad lenem avulsionem tentaretur; loco leviter
 „membranosæ hujus texturæ colligantis, fatiscebat mox ipsum
 „*diaphragma*, & prorumpibat portio spissi virescentis puris.
 „Aperiebatur itaque potius hoc *pectoris* latus; E quo verò sta-
 „tim scaturiebat pus, utpote quo totum impletum erat: Crasso
 „maximam partem, & ita spisso, ut de cochleari, quo exhauri-
 „ebatur, nihil difflueret, sed mediocris pultis modo, bene con-
 „vexam plenitudinem formaret. Evacuabatur itaque tota
 „cavitas, nullo alius cujusquam contenti vestigio; nisi, quod,
 „ad cartilagineas supremarum costarum, frustulum penitus
 „exaridi, adeoque indurati, pulmonis adhæresceret, calami an-
 „ferini crassitie, latitudine verò atque longitudine, sesquipol-
 „licis.

XLIII.

„ Postquam autem, maximè spissum circâ superficiem ca-
 „vitatis, pus, extersum, & deniquè elutriatum, esset, appare-
 „bat constitutio, certè multis respectibus rara. Vasa enim,
 „quæ aliàs per substantiam pulmonis distribui solent, arteriosa,
 „& venosa, majora nempe, (& hic quidem maximè talia, ut-
 pote

pote etiam) præter omnem proportionem naturalem, tam,,
longitudine, quam amplitudine aucta, mox, à sinistro cordis,,
ventriculo, juxta spinam dorsi, per totam concavitatem pe-,,
ctoris in hoc latus. i. e. à capitibus costarum usque ad media-,,
stinum, per illarum arcuatum fornicem, cui innumeris locis,,
firmiter accreverant, protendebantur atque diffundeban-,,
tur; & subtexebant adeo universam hanc superficiem, quasi,,
reticulari distributione numerosissimis ramificationibus,,
sibi mutuò incumbentibus. Purulentæ verò antedictæ illius,,
materiæ, etiam color, parcissimè hinc inde albicabat, & rara,,
vestigia cruenti ruboris offerebat: Maxima vero pars, è,,
livido virescens, obsoletam quandam flavedinem referebat.,,
Odor, erat olidus & acris; foëtori potius affinis, quàm sim-,,
pliciter accensendus. Dextrum autem pulmonis corpus,,
nihil exhibebat, à naturali debitâ constitutione effatù dignam,,
aliquam declinationem, designans.

XLIV.

Placuit tria hæc exempla proferre, pro specimine *rario-
rum* casuum; Ubi per longissimam adsuëtinem, & valde
lentam corruptionis successionem, Febris etiam ipsa *comes*,
ita moderatos & velut insensiles, mores & progressus sequitur,
ut sub illâ placidâ, & veluti larvatâ, temperantia, imponere
possit iis, qui parallelismum inter *tarditatem corruptionis*, &
paruitatem febris, nec è praxi, seu experientiâ, nec è benè
ponderata ratione, comprehendunt. Alienius autem longè,
tàm a ratione, quam experientia, est, Ubi *hectica* febris, *in ex-
quisitissima* sui forma, & imprimis, *atypiâ* periodicis nusquam
assimilanda, per *multas septimanas*, jugiter & æqualiter
continuatur; Corpus interim ad summam tabem exarescit,
tussis sive *arida*, sive *humidior*, & diversi *coloris* materiam at-
tollens, valdè frequens, sive *parva* de reliquo, sive *acris*, præ-
stò est &c. Ibi nec *hecticam* talem agnoscere, neque gravis-
simam aliquam *interiorem*, & vix *reparabilem*, *organicam* læ-
sionem ac everfionem, subolfacere velle aut posse,

Meretur autem certè, illa peculiaris constitutio, in postremo horum, casu, *vasorum* sangviferorum, ad sinistri lateris pulmones pertinentium, talis uti reperi-
ta est constitutio, tam secundum *proprium* suum habi-
tum, quàm *duas* vere, è diametro inter se *dissidentes*, opinio-
nes, expendi. *In se* spectata, offert I) *Magnitudinem*, nu-
merosissimis ramis divaricatorum horum *vasorum*, quæ natu-
ralem illorum *proportionem*, plurimum superabat; & quidem
tam *longitudine*, quàm *amplitudine*. *Longitudine*, à sinistro
cordis Ventriculo, juxtà spinam dorsi, per totum arcuatum
fornicem cavitatis, quem costæ efformant & sustentant, usque
ad *mediastinum*, seu medium sterni, procedendo. Ubi ita-
que, talis *longitudo*, accedens proportioni *semi-circuli* ad
semi-diametrum, aut ad summum, proximè totam *diametrum*,
(quod tamen in statu atquè situ pulmonū naturali, longè pro-
pius *priori*, quàm *posteriori*, *diametri* mensuræ accedit,) longè
utiquè superat consuetam proportionem. *Amplitudine* verò,
simul ita ad nudum adspectum excedebant hæc vasa, *ordinari-*
am capacitatem, ut, cùm & alias, & quam maximè in tali *ætate*,
pulmonalia vasa utriusque generis, in divaricationibus suis,
mox eximia decrementa *capacitatis* suæ ostendant; hoc loco,
etiam minimæ extremitates, & ad ipsum usque mediastinum
exporrectæ, æquarent calamus, pennæ alaris majoris, ad mi-
nimum, (Schwing-Feder) columbinæ. II) Erant, omnes at-
que singulæ, hæc venæ & arteriæ, minimæ æque atque maximæ,
internæ huic superficiei, ita singulari industriâ, innumeris qui-
dem locis, nusquàm verò jugiter & continuo tractu, *affixæ*, ut
equidem longè maximâ parte *suspensæ* solum essent, nempe à
nexu omni liberæ: minimè verò penitus undiquaque annexæ,
Ex hac constitutione, directè quidem satis putamus colligi, at-
que dilucescere posse, quod hæc *affixio* æquè, atque *expansio*,
non potuerit esse negotium *brevis* atque *festinati* successûs;
Et minime omnium, sub *corruptione* citò *invalescente* puru-
len-

lentâ, latifundii pulmonum, tam *sepositionem* talem nancisci, quàm ita ordinatam dispositionem, seu distributionem adhuc adsequi, aptum. Dum utique nemo humana ratione utens, in mentem admisit, quod sub temerariè grassante *colliquatione & erosione*, non solum *tenerrimæ* membranaceæ substantiæ *vesiculosæ*; sed etiam *crasioris*, *bronchiorum* pulmonalium firmitatis, potissima pars *vasorum*, ex illo tabo atque sanie, non solum salvari, sed etiam ita, ad *extremum ambitum continentis fornicis*, *evadere & diffugere* potuerint: & insuper, dum reliqua structura, *impetu* aliquo, disperditur, in media hac strage atque labe, hæc, magna etiam, portio, pari festinatione, & certè *impetu* quodam, insolitæ plane *structuræ* ratione, alio dirigi, distribui, & *structuræ* atq; *consolidationis* quâdam ratione, accrescere, annecti, affigi, potuerit.

XLVI.

Cum longè, non probabilius solùm, sed veluti evidentiùs planè sit, quod *accretio* hujusmodi, tam prima sua *initia* coeperit, ab illa, veluti à cunis ipsis, conspicua, insigni *depressione & arctâ* capacitate, hujus *lateris* pectoris: quod ipsum ita pulmones, longè plenius, quam oppositum spatiosius, explendo, primò per *superficiem* multiplices tales *affixiones* subiverint; etiam *vasorum* utique, variis arcuatis plexibus, per superficiem propemodum pulmonis divaricatorum: quales *affixiones*, *lentissima*, per longum tempus, reliquæ substantiæ pulmonis absumptione colliquatoriâ secuta, etiam conjugati, & continui, plures, imo numerosi, horum vasorum *rami*, ita secuti sint, ut tandem hanc constitutionem assequerentur, quæ in corpore hoc deniquè inventa est. Cui tamen rei (tam *accretioni*, inquam, illi, quam *extensioni*,) utique, tam *lentissimus* successus ratione temporis, quàm, crescentibus annis, etiam in liberiolem capacitatem sensim restituta rotunditas hujus lateris pectoris, sociam operam præstiterunt.

XLVII.

Amplitudo vero tanta omnium, in proportionem, horum vasorum, *longitudini* ipsi sociata, quid aliud veluti eloquitur, nisi,

nisi, quod, uti *longitudo* angustæ adhuc cavitati, primò *affixa* & *subtexta*, cum incremento totius, de anno in annum aucto, insensibilibus augmentis, simul *distenta* atque *elongata* sit: Ita etiam *amplitudo* æquè cavitatis, atque maxime conspicua *firmitudo*, (membranaceæ texturæ omnium horum vasorum, à maximis, ad ipsa usque minima,) effectus certe sit, non solum *citatis* successibus, sed quàm maxime, inter infarctum copiosissime redundantis *saniei*, nulla fide tribuendus aut vindicandus. Adeò, ut utrumque hoc productum, alii energix, nisi *diuturnis*, & sub *lenissimâ* atque *languidissimâ* corruptionis continuatione, satis tranquillis atque placidis successibus, *structorio - refectivis*, ad rationis consonam verisimilitudinem, nunquam vindicari possit. Tali verò, quem declaravimus, processui, exquisitè quadret.

XLVIII.

Differentium autem illarum, quarum mentionem injecimus, Opinionum, de hac constitutione, altera, adeò permota est à verisimilitudine *diutissimæ*, & *unâ cum corpore adultæ*, hujus *expansionis* in *longum* & *latum*, & ita *ordinate* satis, *distributionis*, atque *affixionis* seu *accretionis*, ut etiam satis verisimile reputaret, quod in hoc latere cavitatis thoracis, *nunquam ullus pulmo, formatus aut natus* præstò fuerit. Quamquam autem hæc speculatio, à moderatissimo, & notissimæ prudentiæ, animo profluxit; tamen, cum eidem ignota sit experientia, imprimis ex historia Praxeos comprehendendæ vigilantix atque efficacix naturæ fospitatrix; & lentis amissionibus, quoad fieri potest, *successiva* præsidia, aut sanè *subsidiâ*, *substituentis*, quæ *restituere* non plane licet: Non æquè proinde subsistere illa potest, cum *duobus* illis manifestis phœnomenis: Primò, quod utique *frustulum* aliquod *veri pulmonis*, licet siccum & planè densatum, (& quidem, quod, pro antè dictorum illustratione, notari debet, *superficiæ internæ pectoris* firmiter *concretum*,) præstò adhuc fuerit. Secundò, quod utique *pus* illud, cujus tanta inventa est quantitas, necunde aliàs prognasci potuisset, nisi à *successivâ* con-

sum-

sumptione pulmonis: Cum nullum usquam aliud vestigium alicujus, nedum tanti, *abscessus*, comparuerit: nec etiam ulla substantia, tali affectui aut effectui opportuna, nedum par, in tota hac cavitate hospitari soleat. Nedum, quod ad tantæ quantitatis abscessionem, in quacunque alia parte aut loco hujus cavitatis citatis successibus suscitandam, omnia nimio vehementiora præcedere & concurrere debuissent, quam in toto hoc casu, quidquam comparuit.

XLIX.

Altera verò speculatio, tota huic opposita, in illam credulitatem inducere tentavit, ac si hæc, *sani* nempè eo usquè, pulmonis, *corruptio*, ortum suum duxisset, à *reliquiis*, ex ipsa *variolarum* infectione, residuis relictis. Quanquam autem ratio humana, nunquam hoc conciliaverit, cum veris circumstantiis, jam antè latius deductis, 1) Toto anno post variolas nullius usquam perceptæ, effatu vel minimum dignæ, alterationis, nedum labis, circà respirationem, tussim, aut insolitam quamcunque aliquam sensationem in pectore; imò 2) absolute notorium sit, quod & horum intuitu, & tota reliqua sanitatis syntaxi, nunquam majora omnia indicia æquè, atque consuetaria, (sensibilioris licet inde à primis cunis,) tamen de reliquo probatæ sanitatis, ante variolas exhibuerit, quàm, continuo hoc anno, post easdem: 3) *Invasio gravissimè morbida*, Sereniss. Principi, circà hunc articulum exquisitiorem *brumalem*, jam per aliquot annos, tanquam *stabili atque ordinariâ reversione*, evenire & oboriri adsueverit: 4) *Dolor* etiam, à quo ultimus hic decubitus exordium suum sumpsit, perceptus sit, non in *pectore*; sed, etiam cum *latitudine*, totius manus indicio toties designatâ, *infra ultimam costam notham*, & ita in regione *ilium*, ut magis *posticam*, thoracis, quam *anticam*, *pectoris*, partem respectaret. 5) Nec usquam *lancinatorius*, aut ad pulsus rythmum, *punctorius*, fuerit: Neque, 6) duodecim horarum spatium, *duratione* suâ excefferit: 7) Nec etiam *Tussis*, quamquam jam à quatuor circiter septimanis perciperetur, sub hac tamen ipsa etiam exacerbatione, ul-

lum memoratu dignum, *frequentie, magnitudinis, constantis diuturnitatis*, incrementum sumpserit: 8) quin etiam, tam *dolor* ille ipse, quàm quantuscunque illum adhuc comitans *gradus tussis*, quin imo ipse *gradus caloris* febrilis, intra *quartum* diem, (eo ordine uti hic recensentur,) gradum sui, ita partim *amitterent* planè, partim *remitterent*, & in magnum & constantem lentorem, seu remissam velut inertiam statim transirent. 9) Ullius etiam unius *evacuationis*, vel minimæ miculæ, cujuscunque *corruptelæ*, aut solum à colore suspectæ materiæ, quin vel levissimæ *humiditatis*, (ut ex pulmonibus, quantumcunque integritatis adhuc servantibus,) ab ipso initio, ad finem totius hujus decubitus, (quod planissima locutione sine ulla umbra Rhetorica, commemoramus,) ita nunquam, ut ne semel quidem, prodierit. 10) Post hæc omnia verò, nulla humana ratio, unquam agnoscere potuerit, quod reperta in hoc corpore *distributio illa, elongatio, extensio*, firmæ atque *densæ texturæ*, ad modo dictas res *proportionatæ constructio*, sive intra tam *brevis temporis* decursum, in effectum deduci potuerit; Vel etiam, 11) inter *præcipes successus* confusæ *corruptionis*, tam substantiæ pulmonum, quam innumerarum, minorum atque minimarum, ramificationum. 12) Et, quomodo tandem, nec minor ab initio, nec ullo modo major, in decursu, comparuerit *impeditio respirationis*: 13) quod in progressu, usque ad universam amissionem, medietatis totius pulmonis, impossibile certe esset factu. Hæc talia, inquam, in contrarium documenta, licet quilibet facile ipse collegerit & agnoverit, tamen frustra erit, si illis, & ullam speciem veritatis habentibus quibuscunque documentis, adversam illam opinionem in viam reducere, speraret. Cum fundamentum hujusmodi suggestionis, ab ea immutabili indole proficisci, notissimum sit mihi, Præsidi, de qua Saluator ait, Verbum omnis veritatis, (Joh. VIII, 44.) quod ille fons talium suggestionum, talia agendo atque loquendo, loquatur è suis propriis (*ἐκ τῶν ἰδίων*) quæ judicio atque vindictis unicæ æternæ veritatis committenda, memoriter scio, & hoc meritò etiam ago.

Qui tamen per imperitiam, & minorem habitum, satis promptè atque circumspectè colligendi atque concludendi facultate non pollent, ii sibi commendatissimum habebunt, in rebus insignis momenti, ab omni, tanquam decisivâ, sententia proferendâ, abstinere: priusquam & funditus cognitâs habeant, omnes circumstantias, & solertissime illas perpenderit: Ne, erubescere deinde necesse habeant, quando meliora edocti, pro toto suo decreto, illud unum declarare adactos se viderint, *non sciveram, non putaram.* Ast tantò magis: *Injustum quicumque sciens facit, is malus est Vir.*

L.

Potest autem ex his considerationibus, citrà insignem difficultatem, facilè concludi, cuinam ulteriori, Medico, usui, inservire possit vera *cognitio sodalitatis* hujusmodi, *hectica febris*, cum *abscessibus viscerum*. Quamvis autem extra omnem dubium collocari mereatur, quod longè maximæ æque atque præcipuæ partes, quantum ad *Medicam* considerationem referre hinc licet, sint *Prognoseos*: Ne tamen etiam illud temerè colligatur, quasi *planè nihil* ultrà *prognosin*, artis potestati hic restet, erit etiam de illo aliquantò solertius dispiendum. Quamquam etiam sub ipsa prognosi, aliqua ejusdem rei mentio, nequè possit prætermitti, neque debeat. *Prognosis* itaque, primò veluti *generaliter*, versatur in eo, ut omni modo intelligatur, Febres *hecticae*, ut in se spectatæ, nullam esse perpetuam propriam *prognosin*; sed inniti universam, *internæ illius ulcerosæ* labis constitutioni: prout illa, ratione *subjecti*, quod invasit, & *progressuum* ferociorum, quos facit, aut jam fecit, magis aut minùs recedit, à spe felicitis *curationis*, aut in integrum *restitutionis*: aut vehementioribus successibus & acriore grassatione, *inflammatorio-caustica*, etiam febrilis illius *subsidiariae* commotionis *majoris*, necessitatem facit. Nunquam autem hujus febrilis *concurfus*, veram atque securam *omissionem*, aut *cessationem*, permittit; quin simplicioris progressus *corruptionis* illius, justus subsit metus, imo potius certus successus & eventus.

Cum enim omnia insignia, tam abdominis quam pectoris, *viscera*, plurimorum subtilium vasorum *sangviferorum* interspersione, revera veluti abundant; non potest propterea tali texturæ, ita simpliciter *serosa* ulceratio evenire, quin, per hanc multiplicem intercessionem *sangviferarum* viarum tenerrimarum, semper gravioris corruptionis *cruentæ* seu *sanguineæ*, (*putredinoso-colliquativæ*, & *acriter fermentescentis*,) inevitabile gliscat periculum: Aliter, nisi perpetuò leviter *inflammatorio*, *abstersorio* motu humorum progressivo, minime temperandum. Dilucescit hinc affatim quod, inseparabilis esse debeat motus hujus, i.e. *febrilis*, *hectici*, concursus & usus, ad infringenda *libera* illa, hujusmodi grassationum incrementa. Cujus nempè universæ rei, verus intellectus, absolutè fluere debet, è verâ *Mechanico-organicâ* necessitate, *inflammatorii* motus sanguinis, ad *stases*, & impendentes, aut gliscentes, *corruptiones* sanguineas. Quæ videlicet tales stases, omisso, suppresso, aut graviter impedito, augmento illo motus *progressivi*, circumflui sanguinis, nihil certiùs assequuntur, quàm *citatisimum*, violentissimum, & nequaquam amplius, citrà gravissima detrimenta, ullatenùs *sistendum*, corruptionis effectum: Qui tamen *Inflammatorii* appulsus atque transitus auctioris *organicæ* quidem *directione*, sed *mechanica* tamen *aptitudine*, atque efficacix proportionem, ratione liberi sui progressus impeditur, & cohibetur intrà certos limites. Intuitu autem ejus portionis, quæ amplius ab *omni* corruptione defendi atque vindicari non valet, saltem, *libera* illa hujusmodi grassationis, *corruptiva* etiam tota, indoles, verè miranda quadam ratione, ita *refrænatur*, ut etiam ipsa materia, huic, veluti è manibus, de momento in momentum eripiatur atque subtrahatur: Præcipuè vero illa ipsa, quæ tam citò *subeundæ*, quam *diffundendæ*, corruptioni illi potentissimæ, exposita acidonea erat. Quam rem iterum atque iterum monemus, absoluta utique necessitate rectissimè perspectam & intellectam esse debere, nisi omnis spes, etiam omnium aliorum *Fe-*
bri-

brilium motuum, eorumque non solum *utilitatis mechanicae*, sed & *necessitatis organicae*, penitus abjici ac omitti debeat. Quod quidem etiam, pro rectè intelligendo maximo pondere, quod ad *Prognosis* *hecticae* febris hujusmodi, rectè formandam, adjicit *necessitas* talis, grassantia talia detrimenta, hac solatione, interpellandi, benè intelligendum atque referendum venit.

LII.

Sicut autem *Prognosis* veluti generalior, circa *hecticam* febrem, ita nihil boni spondet, & promittit; ita est reverà adhuc aliquid dicendum atque monendum, de eo, quid etiam *positivi* mali portendere possit, inconsulta atque contraria *hecticae Febris administratio*. Ubi, cum præcedente paragra-pho locuti fuerimus de culpâ *alienâ*, nempè *abscessus*, quem Febris non solum *comitari*, sed indolem etiam ejus *sequi*, necesse habeat: præsentē loco sermo nobis erit, de iis eventibus, qui vel occasione Febris, in alterum illum *conjunctum* affectum redundare, eumquē deteriorem reddere possunt: Vel etiam ab ipsâ Febre perperam ad debitam suam proportionem, *administratâ*, pariter in istum redundant, & incrementis ejus, imò prædominio, portam veluti aperiunt. Debent autem, ambæ hæ *depravationes* ipsius Febris, in abscessum internum, ejusque deteriorem progressum demum incitandum, redundantes, ortum suum, malæ atque *turbulentæ* executioni, seu administrationi atque *gubernationi*, ipsius *motus Febrilis*. Quæ, unde possit & sanè optandum, ut non admodum soleat, originem suam trahere, mox sub *Therapeuticis* considerationibus patebit.

LIII.

Equidem THERAPIAM *hecticae* Febris, ut *interna* illa vitia *comitantis*, *directam*, *positivam*, & *absolutam* nullam esse, manifestâ consequentiâ colligi atque concludi potest ex eo, quod, cum Febris hæc, quantò quidem melior, & æqualiùs, sequatur ipsum illum internum affectum, aut potius defectum, nulla ibi alia medicatio locum invenire possit, nisi sola illa quæ
fun-

fundamentali tali defectui satisfacere posse videtur. Utpote cujus demum in melius conversionem, etiam spontè sequetur proportionem suâ optabiliore, ipsa tota Febris. Interim tamen, eatenus habet adhuc usum, etiam ipsa hujusmodi consideratio Febris, ad *positivas* aliquas suppetias eidem ferendas, ut propriis illis, *bonis*, imo *necessariis* febris destinationibus atque usibus, arte, *quoad possibile*, succuratur.

LIV.

Non temerè autem, aut per simplicem aliquam rhetoricam emphasin, dico, *quoad ejus fieri potest*, seu possibile est factu. Dum utique maximo hic cavendum est opere, ne fatale illud mortalitatis offendicum, aliquid hic turbarum objiciat, nempe *bona intentio*, & *mala inventio*. Cum enim notoria planè sit fluctuatio illa, atque dissensio, circa *veram intimam indolem* Februm: Hanc verò non possit non æquis gressibus comitari & undique sectari, par etiam incertitudo, & solis opinionibus innitens, institutio atque instructio, qualescunque tandem *methodi* pro tractatione *Therapeutica* Februm: Cavendum certe hinc est, summo jure, & quantalibet animi solertia, ne, dum è minùs firma *opinione*, consilium ad sublevandam Febrem formatur, loco sperati boni successus, nihil nisi heteroclitus, & alienus, provocetur. Cum autem cum ipsa arte Medica omnino ita comparatū sit, imprimis autem juxta hodiernas audaciores *methodias* atque *pharmacias*, ut raro negotium in eo subsistat & acquiescat, ut conatus præstandi auxilii, per *inertiam* fortè remediorum, successu solum careat, adeoque supervacuum sit, & irritus: sed nimio familiaris, nimia certe *activitate*, aliena à proposito, aut meritò proponendo, scopo, actuali interim energiâ, loco sperati & promissi usus, etiam verum contrarium & oppositum, actualia inquam *damna*, provocet atque introducat: Est profecto propterea omninò opus, ut hujusmodi aberrationum justissima cautio atque evitatio cordi sit; ne, dum febris præpostera & aliena aliqua ratione, insignem opem ferre præ nobis ferimus, illam *obturbare*, & à justioribus suis destinationibus dejicere atque in transversum agere, deprehendamus.

Sicut autem, sub tali vera prorsus constitutione Febris *hectica*, ut originaliter quasi dependente à profundiore tali *viscerum læsione*, *directæ* atque *positivæ* illius ipsius medicationi nullus patet locus; ita contra, postulat utique, imò exigit plane, *priuativam* talem, atque prohibitoriam contemplationem & æstimationem: quæ sufficienter instruat animum necessaria circumspeditione atque cautelâ, ne præpostero studio ac opinione, imò ausibus male ordinatis & inani opinioni superstructis, partim *placidus* motus, & *ordinatus* atque *proportionatus* successus hujus febris, in transversum agatur, *turbetur*, nimio plus *incitetur*, (nam de nimia cohibitione, minus propemodum, ad hunc diem, est periculi, postquam nondum satis se probavit, certe adhuc inaudita alias arti, efficacia *salini anodynii mineralis*, ad *simpliciter inhibendam*, etiam *acutam, febrilem commotionem*,) simulque per *acriora remedia*, aut *regimina* magis coacta, *expansio*, imò totus *intestinalis* motus sanguinis, exasperetur: *stimulis*, sive *calidæ*, sive *salinæ acris*, efficaciam, affectus partis ipsius *ulcerosus*, *exacerbetur* & irritetur: alienæ, & intempestivæ, excretiones *colliquatoriæ*, provocentur; *Vires*, non solum actualibus *inordinatis* commotionibus, sed, quod nimio plus est, *fastidiosis* illis, & quasi omnem bonam spem abjicientibus, per res pessime cedentes, *languoribus*, & omnis adhuc exactioris *ordinis*, & *proportionis* assiduæ, desertionibus, in solidum pessumdentur. Ubi profecto valet propemodum paroemia illa, *Vox populi*, *Vox Dei*; quando perpetua experientia edocta plebs, notat, *nunquam pejus esse tabidis*, quàm quando in *Medicorum* curam atque ordinationes sese tradere, & medicamentis *diligenter* uti, incipiunt. Qua de re etiam jam dictum in Diss. de *Phthisi*.

LVI.

Licet autem ita justissimâ opus sit cautione, ne imaginariâ quacunque, *hecticam* febrem, ut in se, curandi imò percurandi, spe & opinione, ejusmodi tentaminibus, pro exequendo tali scopo indulgeatur, quibus longè facilius *damna* certa, quàm ullum speratum commodum & emolumentum, impe-

trentur: Superest tamen etiam aliqualis locus, veris justis ac utilibus intentionibus, ipsius Febris etiam *hecticae*, subveniendi: modo antiquissimum habeatur, ut omnino potius *subsidiariis* adjumentis, tota intentio addiscatur, quam ut quibuscunque *propriis* ausibus, *leges* quasdam hic praescribere, & pro lubitu, *novas intentiones* formare, & in effectum deducere velle, liberum censeatur. Consistat autem ita omnis *tolerabilior* concursus Medicæ curæ, iterum dico, quantum magis *directum* respectum ad ipsam febrem attinet, unice in eo, ut illæ *intentiones*, quibus totus *motus* Febrilis, propriè *invigilare* atque *praesse* intelligi potest, non solum ab *impedimentis* vindicentur; sed etiam, (modo citrà temerarias spes, & ambiguas inventiones,) quoquo placido atque moderato modo, potius promoveantur atque juventur.

LVII.

Ubi, cum præcipuus ultimus scopus, assiduæ illius *hecticae* commotionis *febrilis*, versetur, circà perpetuam *abstersoriam* discussionem, circà partem talem *internam* ejusque læsionem jam conceptam, aut in proximâ omnino potentia constitutam; Deinde vero etiam, circà evacuationem *apostasmatum* talium *ulcerosorum*; sed *placidam* tamen illam, & *moderatissimam*, & *tranquillè successivam*: Poterit hinc satis facile colligi, quod etiam universa benè fundata *intentio* Medici, ad has easdem spontaneas intentiones unice *conspirare* & *concurrere* debeat. Antè omnia verò, unice semper esse debet antè mentis oculos, quod, ut ex indole reliqui affectus, ita etiam *febris*, isti necessariò *proportioni exaequandæ*, nihil usquam *festinatum* aut *importunum*, locum inveniat; sed omnia potius ad *moderationem*, & *assiduorum* successuum, solum *liberos progressus*: & *impedimentorum* remotionem potius, quàm ullam *simul & semel* peragendam excussionem, instrui atque dirigi mereantur. Deinde verò, cum lenis eliminatio, *ulcerosorum* collutriatorum inquinamentorum, è massâ sanguinis, perpetrari præcipue soleat, per *Urinarias* vias; Remedia vero, quæ certò *placidissime* huic eidem scopo velificantur, verum etiam usum præstent, ipsi *acredini*, in ulceribus pullulanti:

lanti: imò etiam qualescunque *ardores*, à reliqua *acrimonia*, jam cum massa humorum ad partes solidas pertingente, hanc contemperando, *mitigare* atque intercipere possint, sunt proinde illa imprimis hic in usum vocanda.

LVIII.

Non loquimur autem hinc, sub hoc titulo, de importuno *abusu*, & nimia ingestione, *terreorum* absorbentium; nedum de inani selectu ineptissime *præparatorum*, ut nominatim C. C. *philosophicè calcinati*: *Lactis Lunæ*, *Axungie Solis* &c. etiam ridiculis nominibus. Multò minùs autem, de *potentibus* illis absorbentibus *salinis*; tam *fixis*, quam *volatilibus*: aut, sub opinione *contemperationis*, novam texturam adhuc *acriter salinam*, atque *stimulantem*, possidentibus: Minimè omnium autem, de infauſto illo errore, *Martialia* remedia, (certissimo *adstringendi* effectù, præ omnibus aliis, imò vel sub aliquibus, effectibus, conspicua,) absorbendi scopis commendandi. Quæ ratione *internis ulcerosis* atque *ulceratis* affectibus, eorumque exoptatis *ventilationibus* & *abstersionibus*, ita manifesta detrimenta afferunt, ut vel inde prognatum sit, (non scio, nec interest, cujus primi Auctoris, interim etiam in turba Practicorum resonans,) Monitum quasi axiomaticum: *Martem inimicum esse pectori*, (nempe quomodocunque, jam affecto.) Multò minus autem sermo nobis est, de multis paribus artificiis quæ etiam *conjunctis* illis affectibus, temerè destinantur; nempe jam *traumaticis*, *ulcerationi* dicatis; sed *adstrictione*, *mundificationem* & *exonerationem* opprimentibus: *Balsamicis calidis*, nulla facilè credendâ *salutari*, quantitate, ad partem certo affectam perventuris, massam autem sanguinis certissime *exagitaturis*, & *restagnationi inflammatorie* certiore fomite ita suppeditaturis: De *Expectorantibus*, saburram humorum directè ad pectus *inclinando*, hoc ipso *stasis* æquè, atquè corruptionis incrementis, materiam subministrantibus, & quoquo modo depravando potius, quam corrigendo ejusmodi affectui, paribus. Nedum de perditis illis, & profectò severiore censurâ dignis, non solum omni verosimili rationi, sed etiam constantissimæ atque luculentissi-

mæ, experientiaæ adversis, *anti-hecticis* & *anti-phthificis*: non solum nihil utilitatis, sed certissima damna, veræ & evidenti, tam *hecticæ* quàm *phthisi*, objicientibus: aut aliis similibus quisquiliis, *specificæ* cujuscunque energiaæ, adversus tanta damna, mendacem pollicitationem jactantibus, &c.

LIX.

Sed laudamus, cum omni moderatione, *pauca* utique, & nequò *specioso* apparatu, neque affectato fastu, fucata: Interim, dextro usu, & in suo ordine seu debita subordinatione, illis usibus paria, quos prudens atque peritus Medicus, in tali rerum constitutione, usquam sperare aut expectare valeat. Licet & indolis morborum, & practicaæ experientiaæ, & veritatis pharmaceuticaæ ignaris, vix mentione digna videantur. Sunt autem talia, 1.) *Absorbentia* simplicissima, ex *ostraceorum* imprimis censu, *Lap. 69. Conchæ*, tam *nostrates*, quàm *margaritiferae*; *Testæ ovorum*, tam gallinarum, ac anatum & anserum, quàm *fruthio cameli*: imo etiam *Corallia*, &, sano usu, *Osteocolla*. Pro moderatè *Abstersoria* intentione, *Rad. Pimpinell. alb. Vincetox*: Pro *conservativa* atque *balsamica* spe, *Scordium*, in *Ess.* & *Succinum*, in pari, formulâ; non tamen æque sub *exacerbationibus*. Habemus autem rationes experientia firmas, laudandi *solutionem ostraceorum* dictorum cum *aceto*; melius cum *Tartaro*: adhuc melius, cum *acetositate Citri*: propter *abstersivo-diureticam* efficaciam, cum *temperativa* veriorum *Acorum* adhuc conjunctâ, & simul aliquatenus *precipitatoria* acriorum portionum in massa sanguinea, quæ intestini calidi motus quasi *producta* quædam haberi merentur, & ardorem reliqui moderatioris caloris augment. Absint autem, non tam invidi, quàm imperiti animi, quando *Nitrum* etiam in his necessitatibus laudare, non inutilibus speculationibus, sed constantissimâ, & certe attentâ experientia, neque solius amplius D.D. Præsidis, suscipimus. Non incedimus cothurnis, nedum *grallis* pharmacologicis; sed simplici sermone laudamus: & quidem *sobrium* ejus atquè *dextrum* usum, nempe peritum: Cum *absorbentibus* dictis juncti, aut iis *subordinati*, & *interpositi*. Absint autem larvæ illæ pharmacev-

tica,

ticæ, *præparationes* ludicræ, & *colorationes*, Nitri, imò ad scenam comptus, Spiritus Nitri dulcis: nedum portenta illa *Sal aëris*, & *Sal Naturæ*: Mihi certè, Præsidi, non amplius ne in Chymia quidem, puero, meritò hoc nomine venientia. Absint, inquam, à feriâ re, seriò vel gerenda, vel relinquenda; Nam lusibus facilè sua relinquimus. *Emulsionum* autem æquè, atque reliquarum *dilutionum*, pariter prudentem dispensationem atque usum, laudamus in suo ordine. Nihil autem habemus, quod, insignis prærogativæ nomine tribuamus, *Antimonio* vel in genere, vel sic dicto *diaphoretico* in specie. Quamvis enim optandum omnibus modis esset, ut secura illa commendatio Sylviana, *Antimonii Diaph*: ad ulcerationes internas, quasi eo solo præsentè, de his securum esse liceret, desideratissimæ experientiæ satis faceret; non potuit tamen huc usque deprehendi, quod hujusmodi medicamento vera efficacia, ad hunc affectum, ullo alio sensu, ad Sylvianæ illius traditionis mentem, laudari mereatur, præterquam solo illo, Germanis usitato modulo, es hilfft so gut / als etwas: (ist aber über Haupt nicht viel.) Placidam autem ejus *Diaphoreticam* utilitatem, tantum abest, ut adspernemur, ut etiam potius adversus contemptores tueamur. Reliqua verò etiam, ex *Antimonio* passim nuntiata ostenta, ad phasmata Meteorica referimus.

LX.

Ultimo autem meritò loco reservavimus, durissimum, non solum hodiernis moribus, semper à se ipso diffidentibus, sed vix etiam antiquæ Scholæ tolerandum, nodum, diuturnæ, & in annos excurrenti hæcticæ, *sanguinis ventilationes* opportunas commendandi. Illi quidem, qui in Febribus *vulnerariis*, sanguinis missionem, ita necessariam, declarant, ut illam etiam sine conscientie labe, negligi non posse asseverent, faciliores fortè se præbituri essent, ad consensum, quod, ut illic *dissolvendis*, ita alibi etiam *præoccupandis*, *inflammatoriis* coærvationibus circa *continui solutiones*, *ventilationes* sanguinis prodesse possint. Qui vero aliena sentiunt, à nobis equidem non tentabuntur, cum non modò temporis, sed etiam chartæ, dispendium reclamet. Quibus autem *Praxis* cordi

est, illi, in *laudato casu*, utum hujus subsidii, non tam speratum, quàm vix speratum, experientur. Recordando tamen, quod in præsente nostra tractatione, non ut de *formulis* tanquam in sic dicta praxi *speciali*, sed de *Methodo*, ut in praxi generali, peritè instruenda, sermonem habemus.

LXI.

Uti meritò, bene meritis Praxi medica, & per illam certè de toto genere humano, Viris, laus sua, in terminis, & intra limites justos, firma manet; Ita etiam Sydenhamium, si non primus, certè non postremus, laudavit jam pridem, publicè, D. D. Præses: Imprimis autem eo nomine, quod primæ ejus *Observationes* in fronte offerunt, quod *propria observatione comperta* atque observata, in medium proferat. Quinimò, laudavit etiam commendationem hujus Scriptoris, de laudabili usu *Equitationis*, aut ad minimum *vecturæ*, in *Phtisi*; imo restrinxit hoc veluti magis ad eam *hecticam*, infrà *diaphragma* radices suas habeat. Interim, uti sobrium hujus consilii usum, etiam è sanæ rationis dictamine, æquè, ac Illustribus exemplis, magni facere, minime desistamus: tamen optamus potius, quam sperare adhuc audemus, ut maximè confidens illa laudatio, laudati auctoris, perpetuæ Experientiæ suffragio celebretur, quando hoc remedium, tantâ certitudine *Phtisim* curet atque tollere asseverat, quantâ *Cortex Peruvianus* *febrem tertianam*. Interim, licet hucusque tantæ potius fiduciæ, quam simpliciter fidei, Autoris, nondum planè satisfacere sentiatur hoc auxilium; tamen, cum etiam minimè *nullum* planè usum habeat, meretur sane etiam illius commendatio, ad illud elogium revocari, quod omnibus in tam impeditâ re, consiliis & auxiliis commune est, quod cum debita *prudentiâ*, *peritiâ*, atque *subordinatione*, usurpatum, minime postremam, nedum nullam laudem mereri possit.

LXII.

Atque ita quidem feбри *hecticæ*, ut *lesionibus* hujusmodi *internis* innixæ, directâ atque plena medicatio *curativâ*, equidem præstari, minimè potest; Est interim *utilis*, *moderatio* atque *sublevatio*: præcipua verò atque solida medicatio,

tio,

tio, nisi in *lesionum* talium internarum *percuracione*, nusquam speranda aut invenienda. Hoc ipso verò cavendum omnino maximoperè, ne etiam *alienis*, imò *contrariis* ausibus, omnia in præcipitium adducantur. Cui rei, quantum satis esse possit, cavisse speramus.

DEUS T. O. M. adspiret clementissime his etiam nostris considerationibus, ut & nobis & aliis verum Practicum usum perenniter præbeant. Cujus infinitæ bonitati, pro præstitâ hucusque benedictione, æternam gratitudinem nuncupamus.

S. D. G.

VIRO

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

CHRISTOPHORO von der Glottl

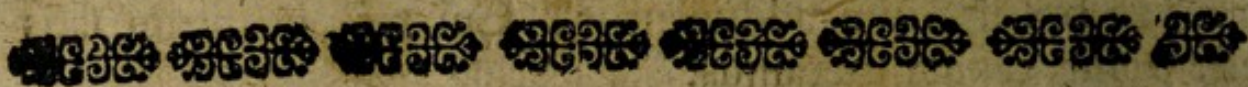
Amico à multis annis præcipuo, Summos in Arte Medica honores adepto, gratulatur, & faustum in patriam reditum adprecatur

IO. HENR. Schulze.

Impiger extremos Bataurus decurrit ad Indos,
 Ut diues redeat classis onusta domum.
 Hinc aurum gemmasque refert: hinc flamina serum
 Splendida deportat: hinc & aroma petit.
 Oppositum ratibus pelagum fecat acer Iberus:
 Argenti reuehit pulcra metalla suis.
 Sic iter immensum, sic millia tædia pensat
 Diues opum reditus, maxima quæque ferens.
 Sed TVA, quæ patriæ mentis bona naue reportas
 Hispanas vincunt exsuperantque rates.
 Has quatit immensum tempestas; fluctus & aër
 Nil certe in mentem iuris iniquus habet.

Atte-

Atterit allatas merces inimica rubigo;
Hæ sed opes hostem tempora nulla timent.
Vt TVA felici contingat, sic precor, aura
Portum, quem repetit, navis, amice. VALE.

Quo se vertunt oculi, quo lumina tendunt,
Floribus innumeris quicquid ubique nitet.
Ecce hic purpureis collucent floribus horti;
Hic flores croceos monstrat amœnus ager:
Immo cuncta virent: Iam formosissimus annus,
Gratia dum nitidi veris adulta viget,
Et campus dulcem late dispergit odorem,
Neq̃ vicina illis cedere prata volunt.
Hinc plenam segetem letam sperareque messem
Agricolæ hilares omnia signa iubens.
TV vero tantos, O PRÆSTANTISSIME FLOTTI,
TV plenos fructus vere virente refers,
Non modo nunc viridi dives TVA Messis in herba est,
Sed nam maturis fructibus illa nitet,
Sic ergo dignos TVA fert solertia fructus,
Sicce TVIS studiis proemia digna refers.
Ergo haud immerito merito congrator honori
Ex animoque TIBI prospera cuncta precor.

His paucis honoratissimo suo cognato ob Sum-
mos in Arte Medica adeptos honores gratu-
lari voluit ac debuit

IOH. THEOPH. TOELLNER,
S. S. Theol. Stud.

